

# DOLENJSKI LIST

STUDIJSKA KNJIŽNA  
MIRANA JARCA  
NOVO MESTO

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA OKRAJA NOVO MESTO

LASTNIK IN IZDAJATELJ: Okrajni odbor SZDL Novo mesto — Izhaja vsak četrtrek — Posamezna številka 15 din — LETNA NAROČNINA 600 din, polletna 330 din, četrtletna 150 din; plačljiva je vnaprej. Za inozemstvo 1200 din oziroma 4 amer. dolarje — TEKOCI RAČUN pri Mestni hranilnici — Komunalni banki v Novem mestu št. 606-70/3-24

Stev. 6 (464) LETO X.  
Novo mesto, 12. februarja 1959

UREJUJE uredniški odbor — Odgovorni urednik Tone Gošnik — NASLOV UREDNIŠTVA IN UPRAVE: Novo mesto, Cesta komandanta Staneta 30 — Poštni predal Novo mesto 33 — TELEFON uredništva in uprave št. 127 — Nenaročenih rokopisov in fotografij ne vračamo — TISKA Casopisno podjetje «Slovenski poročevalec» v Ljubljani

## S 4. SKUPNE SEJE OBEH ZBOROV OKRAJNEGA LJUDSKEGA ODBORA NOVO MESTO

# ZA NADALJNO GRADITEV SOCIALIZMA

V soboto, 7. februarja, sta zasedala oba zbora okrajnega ljudskega odbora v dvorani novomeškega Doma ljudske prosvete. Sejo je zavel tov. Franc Pirkovič, ki je odbornike najprej obvestil, da je zaradi nove dolžnosti — kot smo že poročali, je tovariš Pirkovič zdaj sekretar OK ZKS Novo mesto — oddal odborniški mandat v bivšem ObLO Sentjerne. Zato je predlagal, da bi za predsednika okrajnega ljudskega odbora izvolili enega izmed drugih odbornikov.

Podpredsednik OLO tovariš Viktor Zupančič je zatem v imenu 10 odbornikov predlagal obema zboroma, da bi za novega predsednika OLO izvolili tovariša Nika Belopavloviča, dosedanjega podpredsednika OLO in zveznega ljudskega poslanca. Z aplavzom in glasovanjem so navzoči predlog potrdili, nakar se je novi predsednik OLO zahvalil tov. Pirkoviču za dosedanje delo in izrazil željo, da bi vsi odborniki tudi vnaprej s prav tako verno ustvarjalno sodelovali v vseh organih družbenega upravljanja in tako pomagali graditi socializem. Odbornikom se je za večletno uspešno sodelovanje zahvalil nato še tov. Pirkovič.

Pod novim predsedstvom sta

oba zbora nato poslušala predlog odloka o določitvi ožjih gradbenih okolitev v mestnih naseljih, ki ga je prebral poročevalec Vilko Videčnik. Podrobnejšo razlago odloka je dal gradbeni inšpektor Peter Kump, večinoma v zvezi z odlokom pa so dali odborniki iz Trebnja, Crnomlja in Novega mesta.

### VOLITVE NOVIH OBČINSKIH LJUDSKIH ODBOROV BODO V TREBNJEM IN NOVI MESTU

Zbora sta razpravljala nato o dnevu volitev novih občinskih ljudskih odborov v občinah Novo mesto in Trebnje, kjer je število odbornikov po združitvi

prejšnjih občin preveliko. V oba nova občinska zbora bodo volili nove odbornike v nedeljo, 12. aprila, medtem ko bodo volili odbornike za industrijsko skupino zbora proizvajalcev 18. aprila, za kmetijsko skupino pa 19. aprila.

Zbora sta zatem sprejela odlok o sistemizaciji delovnih

rest pri okrajnih sodiščih. Z odlokom je bilo tudi določeno, da bo poslej Dolenjski muzej v Novem mestu opravil vse zadeve v zvezi z zakonom o varstvu kulturnih spomenikov.

Po dolgih pripravah je prišlo tokrat na dnevni red seje še večkrat preloženo vprašanje okrajne komunalne banke; samo še novomeški okraj v LRS take banke nima. Odborniki so predlog za ustanovitev nove banke soglasno sprejeli.

Ugodili so tudi pritožbi Mizarne delavnice Dobova, katero je ObLO Brežice v času, ko je imelo podjetje prisilno upravo, priključil industriji pohištva v Brežicah. Razmere so se medtem uredile, tako da ima podjetje spet vse pogoje za samostojno upravljanje. Zbora sta ugodila tudi pritožbi Lovske družine Novo mesto, kateri je bival ObLO Straža — Toplice odvzel nekaj lovišča; o zadevi bo ObLO Novo mesto ponovno razpravljalo.

Odborniki so na seji rešili tudi vrsto upravnopravnih vprašanj, kot zamenjavo parcel v korist SLP, dodelitvi avtomobilov, dopolnili so več svetov in okrajnih komisij in sprejeli predlog novih sodnikov porotnikov okrajnih sodišč in okrognega sodišča; predlog o področju žužemberške občine bo sprejel še na prih. seji.

Po skupni seji obeh zborov je bila posebej še seja okrajnega zbora proizvajalcev, na kateri so odborniki razpravljali predvsem o smernicah plačevanja po učinku in merjenju dela ter o sredstvih, namenjenih za dvig življenjske ravni.



S 4. redne seje obeh zborov OLO v trenutku, ko sta zamenjala delovni mesti dosedanj in novi predsednik okrajnega ljudskega odbora; z leve na desno: Zvonko Perc — tajnik OLO, Niko Belopavlovič — novi predsednik, Franc Pirkovič — dosedanj predsednik in Viktor Zupančič — podpredsednik OLO Novo mesto

## Ne servisno podjetje, temveč resnična stanovanjska skupnost

Na občinski seji 31. januarja v Novem mestu je bila gotovo najpomembnejša RAZPRAVA O STANOVANJSKI SKUPNOSTI. Razprava pada časovno v najbolj razgibano obdobje dejavnosti Socialistične zveze pri reševanju tega vprašanja. Občni zbori SZDL so bili nedavno zaključeni. Na vseh so člani živahno razpravljali o stanovanjski skupnosti. Povsod je bilo čutili željo, da bi stanovanjske skupnosti državljanov čimprej ustanovili. Razprava v okviru SZDL še ni zaključena, čeprav je naloga že skoraj do polovice opraviljena. Številni predlogi so že obrani, vendar ljudje še o marsičem razpravljajo. Zanimivo je, da je občinski ljudski odbor razpravljal v takem trenutku o ustanovitvi ene same stanovanjske skupnosti za vse Novo mesto.

Svet stanovanjske skupnosti pri komunalni upravi občinskega ljudskega odbora, ki je s predlogom nastopil, je potrebo po stanovanjski skupnosti državljanov utemeljil s številnimi argumenti, ki pa so bili večinoma bolj upravnega značaja, na primer: najemna stanovanja ne zadošča za vzdrževanje stavb, obrtniške storitve so drage, družbeno upravljanje stanovanjskih stavb je že uvedeno, vendar lahko stanovanjska skupnost kot upravni organ občinskega ljudskega odbora nudi le politično in moralno pomoč, in končno tudi potreba po nudenju pomoči družini, po tehnični službi in organizirani servisni službi.

### SERVISNA SLUŽBA

Ze omenjeni svet je predlagal ustanovitev ene stanovanjske skupnosti državljanov za vse področje Novega mesta. Servisna služba bi imela dva servisa: družinski in obrtni servis. Družinski servis bi uredil vse naloge za pomoč družini kot likanje perila, pranje, krpanje, izposojanje raznih gospodinskih strojev, opravljanje uslug v stanovanju, čiščenje in pospravljanje, pripravljanje hrane, dostava hrane na dom, pomoč pri nabavi cizminice in spravljanju kurjave, varstvo otrok in vse naloge, ki z varstvom otrok spadajo sem in podobno. Obrtni

servis bi opravljal manjša popravila na stavbah, napravah, ki so v njih ter na stanovanjski opremi. Takšna stanovanjska skupnost naj bi vključila že obstoječe obrate v Novem mestu, kot so otroški vrtec, pralnica, kopališče, delavska restavracija in ostalo.

### OD KOD SREDSTVA?

Svet je utemeljil svoj predlog za ustanovitev ene stanovanjske skupnosti državljanov predvsem s pomanjkanjem sredstev in z bojaznijo, da bi se sredstva preveč drobila, če bi bilo skupnosti več. Razen tega še ni nove uredbe o stanovanjski skupnosti, z dosedanjimi predpisi pa vprašanje sredstev še ni dovolj rešeno. Servisni obrati bodo oproščeni dajatev, stanovanjska skupnost se bo vzdrževala in ustvarila začetna sredstva s prispevki gospodarskih organizacij, državljanov, hišnih svetov, s presežki servisov ter s pomočjo upravnih organov oblasti. Kontrolo nad njenim delovanjem (Nadaljevanje na 2. strani)

servis bi opravljal manjša popravila na stavbah, napravah, ki so v njih ter na stanovanjski opremi. Takšna stanovanjska skupnost naj bi vključila že obstoječe obrate v Novem mestu, kot so otroški vrtec, pralnica, kopališče, delavska restavracija in ostalo.

### OD KOD SREDSTVA?

Svet je utemeljil svoj predlog za ustanovitev ene stanovanjske skupnosti državljanov predvsem s pomanjkanjem sredstev in z bojaznijo, da bi se sredstva preveč drobila, če bi bilo skupnosti več. Razen tega še ni nove uredbe o stanovanjski skupnosti, z dosedanjimi predpisi pa vprašanje sredstev še ni dovolj rešeno. Servisni obrati bodo oproščeni dajatev, stanovanjska skupnost se bo vzdrževala in ustvarila začetna sredstva s prispevki gospodarskih organizacij, državljanov, hišnih svetov, s presežki servisov ter s pomočjo upravnih organov oblasti. Kontrolo nad njenim delovanjem (Nadaljevanje na 2. strani)

### Občinske konference Socialistične zveze

V nedeljo bosta v Metliki in v Žužemberku občinski konferenci SZDL, prihodno nedeljo (22. februarja) pa v Crnomlju in Trebnjem. Odbori pripravljajo izčrpne pregledne dela, uspehov in nalog naše najbolj razširjene organizacije.

### Okrajna komisija za nacionalizacijo najemnih zgradb

Na seji OLO je bila 7. februarja imenovana tudi okrajna komisija za nacionalizacijo najemnih zgradb in gradbenih zemljišč. Njen predsednik je Stefan Simončič, predsednik okrognega sodišča Novo mesto (namestnik sodnik Jurij Picek), člana pa Stane Falkner (namestnik dr. Anton Znidar) in Dusan Muje (namestnik Erno Sali).

## PRAZNIK OBČINE ČRNOMELJ

Delovno ljudstvo občine Crnomelj bo 19. februarja že šestič praznovalo svoj občinski praznik, ki je združen z zgodovinskimi dnevi 15. obletnice I. zasedanja Slovenskega narodnoosvobodilnega sveta (18. in 19. februar 1944). Družbene organizacije so v počastitev tega praznika pripravile naslednji

### SPORED

- 15. FEBRUARJA  
Ob 10. uri na Gričku v Crnomlju priredi »Partizan« Crnomelj smučarski patrolni tek s podelitvijo nagrad.  
Ob 19. uri v Prosvetnem domu v Semiču priredi Prosvetno društvo »Oton Zupančič« Veseli večer.
- 16. FEBRUARJA  
Od 14. do 18. ure v prostorih Komende prireja Strelska družina ekipno tekmovanje v streljanju z račno puško. Tekmovanje bo trajalo 3 dni ob istem času.
- 17. FEBRUARJA  
Ob 9. uri v telovadni dvorani osnovne šole v Crnomlju priredi »Partizan« Crnomelj ekipni turnir v odbojki.
- 18. FEBRUARJA  
Ob 18. uri priredi priredila družina v šahovski dvorani zaključek šahovskega turnirja s podelitvijo prehodnega pokala.  
Ob 18.30 uri priredi Strelska družina v prostorih Komende v Crnomlju zaključek ekipnega tekmovanja v streljanju z račno puško in podeli diplome in prehodni pokal.  
Ob 19.30 priredijo v Domu ljudske prosvete v Crnomlju Zadovoljni Kranjci veseli večer.
- 19. FEBRUARJA  
Ob 6. uri budnica mestne črnomaljske godbe.  
Ob 10. uri v Prosvetnem domu v Crnomlju slavnostno zborovanje s kulturnim sporedom.
- 20. FEBRUARJA  
Ob 16. uri Kino Crnomelj predvaja jugoslovansko-francoski film »Mihajlo Strogov«.
- 21. FEBRUARJA  
Ob 19.30 uri uprizori v Domu ljudske prosvete v Crnomlju Prosvetno društvo Miran Jarc igro »Otrok iz zadrega«.
- 22. FEBRUARJA  
Ob 9. uri priredi v telovadni dvorani osnovne šole v Crnomlju »Partizan« Crnomelj zaključno tekmovanje v odbojki za prehodni pokal.  
Na te prireditve vabi vse prebivalstvo

OBČINSKI LJUDSKI ODBOR ČRNOMELJ

### Vendarle: okrajna komunalna banka

Kot poročamo v današnjem uvodniku, sta oba zbora OLO na sobotni skupni seji sprejela sklep o ustanovitvi Okrajne komunalne banke (OKB) v Novem mestu. Za direktorja nove banke, katere ustanoviteljice so vse

dosedanje občinske komunalne banke (mestne hranilnice) v okraju, je bil imenovan Avgust Stefančič iz Metlike. Kakor smo zvedeli, bo začela nova banka poslovati začasno v utesjenem prostoru sedanje Mestne hranilnice — Komunalne Banke v Novem mestu. Predsednik upravnega odbora OKB je Viktor Zupančič.

### Metlika bo s posojilom dogradila zdravstveni dom

Po daljši in tehtni razpravi so odborniki obeh zborov OLO na zadnji seji med drugim sklenili potrditi tudi jamstvo Okrajnega ljudskega odbora Novo mesto za 12 milijonov din investicijskega posojila, ki ga bo ObLO Metlika najel pri Mestni hranilnici za dograditev zdravstvenega doma v Metliki.

### VREME

za čas od 13. do 22. februarja  
Okrog 13. februarja pritekujemo sneg z burjo, nato nekaj jasnih in zelo mrzlih dni. Okrog 18. februarja ponovne lahne snežne padavine, sicer pa bo v glavnem suho in postopno toplejše vreme.

# Mladim delavcem samska stanovanja

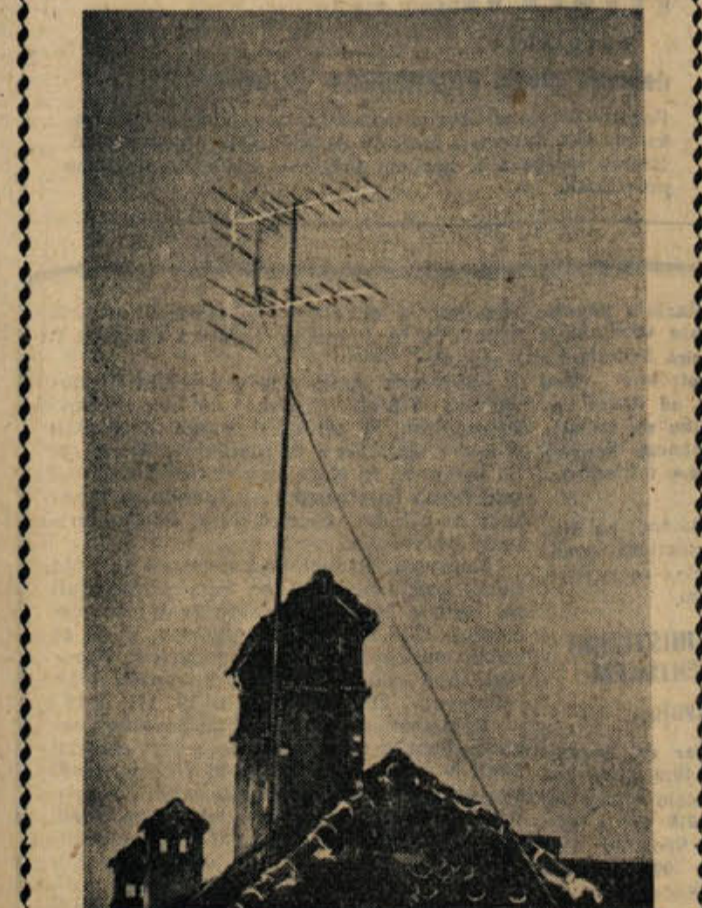
V nadaljevanju razprav po okrajni mladinski konferenci, kjer je mladina že načela problem samskih stanovanj, naj bi ta članek prispeval k razširitvi te problematike zlasti sedaj, ko občinski ljudski odbori sprejemajo družbene plane za leto 1959.

V uvodu naj se dotaknem nekaterih bistvenih ugotovitev plenuma OK ZKS Novo mesto, ki je razpravljalo o okrajnem družbenem planu. Plenum je med drugim ugotovil, da je produktivnost dela lani padla za 1%. Druga ugotovitev je bila izražena v potrebi po nagrajevanju učinka dela, ki naj bi povečal produktivnost dela, s tem pa zagotovil večji dohodek, ki se bo poznal tudi pri dvigu osebnega in družbenega standarda, kamor spada tudi vprašanje samskih stanovanj. Velika ovira pri hitrejšem reševanju te zadeve je dejstvo, da je novomeška industrija v glavnem mlada in kot taka obvezana na izplačevanje anuitet t. j. vračati mora denar, ki ga je družba vložila v izgradnjo teh podjetij. Družbeni plan sicer zadržuje v sebi zelo važno postavko o uporabi dveh tretjin za potrebe standarda od dohodka, ki ostane podjetju, ta pa je izražen s

34% celotnega dohodka podjetja. To zahtevo so postavili sindikati in bo organizacijah je sedaj, ali bodo uspeli tudi ostvariti to svojo zahtevo, ali pa jih bodo tehnokratski uspehi postavili v drugi plan in forsirali razne razširitve podjetij, namesto da bi že končno uredili življenjske pogoje sedanjim delavcem.  
Ce pogledamo Novo mesto, vidimo, da izredno primanjkuje samskih stanovanj. Tu niti ni večjih tovarniških naselij in tako je večina delavcev primorana stanovati izven mesta, tudi če bi se želeli odpovedati majhnim krpam zemlje, kar je zlasti želja mladih delavcev. Mi že nekaj let ugotavljamo, da je naš delavec proletarec, t. j. kmet, ki hodi na delo v tovarno, da bi laže zadostil obveznostim, ki mu jih nalaga kmetovanje. Zato ni redka ugotovitev, da delavci hodijo v tovarno »pochivati« — ker so izčrpani od kmetkega dela. Ta element v veliki meri botruje ugotovitvi, da je produktivnost dela padla za 1%. Zlasti mladi delavci in delavke pa bi se prav radi odpovedali celodnevni delu samo če bi jim nudili možnost stanovanja v mestu. Na ta problem je vezana cela vrsta drugih ugodnosti za

razvoj mladega človeka, od večjih možnosti za strokovno izpopolnjevanje, do političnega, kulturnega in zabavnega udejstvovanja mladih. Danes pa mladina v tovarnah prav zaradi odvisnosti od vseh mogočih vzrolov nima niti časa niti možnosti misliti na kaj takega. Če se starejši delavci teže odpovedujejo svojim posestvom, pa to pri mladih ni primer in prav na mladih je treba graditi proletarski značaj našega delavstva. Mladi imajo tudi vse možnosti dvigniti produktivnost dela, zlasti sedaj, ko bodo nagrajevani po učinku dela.  
V tem stanju bi bilo potrebno kljub dejstvu, da je manj sredstev za družbeni standard na razpolago prav v našem okraju, toliko bolj temeljito predvideti in usmerjati sorazmerno reševanje potreb, ki zahtevajo takojšnje rešitve. Potrebno je dobro pretehtati, ali bodo občine dajale prednost planom, ki so manj važni, zato pa »efektnejši« — recimo kakšne »olepšave« mesta z »okostji« — tržnice in pod., ali pa bodo angažirale čimširši krog ljudi pri planiranju, kar bo nedvomno prispevalo k čimmanjšemu številu »spomenikov« — zato pa bo koristnejših objektov več.

Mladina predlaga, naj bi v vsakem novem stanovanjskem objektu zgradili eno nadstropje s samskimi sobami! Ni dvoma, da bodo mladinci, ki jim bo obljubljena točno odrejena soba v novogradnji, tudi s prostovoljnimi delom radi pomagali pri čimhitrejši dograditvi objekta in v tem smislu bo LMS tudi mobilizirala mladino. Mislim, da je taka rešitev boljša kot predlog za gradnjo samskega doma, ker je v njem mladina izolirana, često pa samski blok postane »družinski« — brez možnosti, da si mlada družina pridobi primernejše stanovanje, ki je v primeru graditve kombiniranih stanovanjskih hiš samo eno nadstropje nižje.  
Vrsta problemov, s katerimi se bori mlad človek, bi bila z možnostjo nastanitve v mestu rešena ali vsaj zvezana z olajšavami. Sem spada tudi izkoriščanje podnajemnikov od visokih najemnin do opravljanja vseh mogočih domačih del. Mladina bo v Novem mestu napravila anketo o stanju med mladimi delavci in verjetno bodo rezultati še temeljiteje podkrepili zahtevo po čimprejšnji rešitvi problema gradnje samskih stanovanj, kar je želja vse mladine.  
J. H.



TUDI VAS TELEVIZIJSKI SPREJEMNIK, KI VAM GA HRANI DOLENJSKI LIST, BO POTREBOVAL TAKOLE ANTENO... ALI STE ŽE POGLEDALI NA STREHO, KJE IN KAKO JO BOSTE PRITRDLI? TO BO POTREBNO, CE BOSTE IMELI SREČO V VELIKEM NOVOLETNEM NAGRADNEM ZREBANJU, KI GA JE ZA VSE SVOJE STARE IN NOVE NAROČNIKE PRAVIL DOLENJSKI LIST — IN CE BOSTE DO 28. FEBRUARJA PORAVNALI POLLETNO NAROČNINO. NA SPLOŠNO ŽELJO SMO PODALJŠALI AKCIJO ZA PRLJAVLANJE NOVIH NAROČNIKOV DO 1. MARCHA. DOTLEJ JE PODALJŠAN TUDI ROK ZA PLAČILO NAROČNINE ZA PRVO POLLETJE!

# Pred občinskimi konferencami SZDL

Politična aktivnost SZDL se je v zadnjem letu in pol znatno povečala, saj so vedno večjo aktivnost nujno izzvale številne naloge, ki jih razvoj, zlasti poglabljanje naše socialistične demokracije in utrjevanje komunalnega sistema postavlja pred delovne množice, ki žele svoja prizadevanja usmeriti v čim uspešnejšo graditev socializma. Volitve v zvezno in republikansko skupščino, združevanje okrajev in občin, volitve v združbene svete, mobilizacija mladine za mladinsko delovno akcijo, manifestacije, združene z začetkom del in delovni uspehi pri gradnji avto ceste Ljubljana-Zagreb so izraz politične zrelosti in občini, volitve v združbene svete, mobilizacija mladine za mladinsko delovno akcijo, manifestacije, združene z začetkom del in delovni uspehi pri gradnji avto ceste Ljubljana-Zagreb so izraz politične zrelosti in občini, volitve v združbene svete, mobilizacija mladine za mladinsko delovno akcijo, manifestacije, združene z začetkom del in delovni uspehi pri gradnji avto ceste Ljubljana-Zagreb so izraz politične zrelosti in občini...

Občinski odbor SZDL našega agrarnega področja. Pomoč zadrudnim svetom za čim hitrejši napredek kmetijstva, za utrjevanje socialističnih družbenih odnosov na vasi, bo velik prispevek SZDL k dvigu našega gospodarstva, h graditvi socialistične skupnosti. Sodelovanje s sindikalnimi organizacijami v borbi za pravilnost dela, za čim pravišnji sistem nagrajevanja po učinki dela, za utrjevanje organov delavskega upravljanja, za čim boljše ravni razširitvi objektov komunalne dejavnosti in družbene prehrane, naj bo težnja delovnih organizacij. Vzpostavitelj s tem mora SZDL usposobljati, razvijati in utrjevati vse organe družbenega upravljanja od potrošniških do hišnih svetov, stanovanjskih skupnosti, da bodo uspešneje reševali vsa tista vprašanja, ki tarejo delovnega človeka, mu olajšati te skrbi in s tem dvigali njegovo delovno zmogljivost.

Uposabljanje mladega rodu, da bo uspešno izvrševal naloge socialistične graditve, ko bo dorasel in samostojno stopil v življenje, zahteva v celoti vključitev našega vzgojno-izobraževalnega sistema z družbenimi cilji. K temu naj v veliki meri pripomorejo šolski odbori, v katerih naj SZDL skrbi za vsebinsko obogatitev dela. Nič manj važna ni socialistična vsebina dela svetov; komisij in zborov proizvajalcev občinskih ljudskih odborov, ki morajo biti nosilci utrjevanja, pravičnega gospodarjenja, zadostne skrbi za življenjsko raven delovnega človeka v komuni.

Široka družbena in politična dejavnost SZDL je znatno pripomogla k bolj mnogostranškemu in vsebinsko boljšemu kulturno prosvetnemu delu. Razvile so se mnoge oblike političnega, kulturno-prosvetnega in strokovnega izobraževanja odraslih. Vendar pa je treba bolj skrbeti za kakovost dela in programov, ki naj ustrezajo ne samo potrebam in zanimanju državljanov, temveč naj tudi vplivajo na oblikovanje socialistične zavesti. Ves naš notranji razvoj, sodobni dogodki po svetu in odnosi med socialistični dejelnosti nujno silijo naše organizacije, da se še odločneje bore za višanje idejne ravni svojih članov, s tem pa tudi za idejno čistost na vseh področjih družbenega življenja.

Da bodo občinski odbori SZDL kot politično samostojna vodstva sposobni sprožiti, organizirati in voditi akcije ljudstva za graditev socializma, ne zapostavljamo pravilne kadrovske izbire občinskih odborov! Ne pozabimo na mladino, ki je vedno pripravljena boriti se za svetle cilje, na kmeta-zadružnika, na delavca, na ženo, ki aktivno sodeluje na tem ali onem področju družbene dejavnosti. Le dobra občinska vodstva bodo lahko nudila zadostno pomoč obojnim organizacijam pri njihovi usposabljanju za samostojno reševanje vprašanj in vodenje akcij.

Jubilejno leto ZKJ, v katerem proslavljamo 40-letnico njenega plodnega dela in ustvarjanja, žrtvovanja in zmag, nam mora dati še večji vzpodbud pri vsem našem delu, saj je bila KPJ pobudnik in organizator Ljudske fronte, ki je v času proučevanja fašizma povezovala in vzpodbujala množice, jih v največjih dneh borbe za nacionalno in socialno osvoboditev vodila po smernicah KPJ od zmag do zmag in jih v slobodni domovini vodil po poti napredka in miru.

## Clanom SZDL — II. teren Novo mesto

Na volitvah za novi odbor naše osnovne organizacije je volilo skupno na obeh voliških 763 članov (starih in novih) ali 96,50%. Izvolili so enajstčlanski odbor, ki se je na svoji prvi seji konstituiral takole: Severin Šajl predsednik, Miro Verbič tajnik, Nada Zerjal blagajnik. Ostali odborniki so: Mitja Ančič, Ante Berovič, Leon Korosec, Stefa Krampeč, dr. Božo Oblak, Neža Petric, Tone Rems, Rudi Simonič. Odbor bo za svojo dejavnost izvolil še posebne komisije.

Komisija za sklepanje in odpovedovanje delovnih razmerij pri SGP «PIONIR» NOVO MESTO razpisuje delovna mesta vajencev:

- 4 VAJENCE — MIZARJE ZA STAVNO MIZARSTVO
- 4 VAJENCE AVTOMEHANIKE
- 2 VAJENCA ZA SPLOSNO KLJUČAVNICARSTVO
- 1 VAJENCA ZA STROJNO KLJUČAVNICARSTVO — STRUGAR
- 1 VAJENCA KOVAČA
- 1 VAJENCA KLEPARJA
- 6 VAJENCEV TERACERJEV — ZA IZDELAVO UMETNEGA KAMNA
- 1 VAJENCA KAMNOSEKA

## Ne servisno podjetje, temveč Resnična stanovanjska skupnost

(Nadaljevanje s 1. strani) lom bo opravljal svet za komunalne zadeve. Odbornikom je referent prebral obširen statut nove stanovanjske skupnosti in opozoril, da bo nadaljnji razvoj mesta pozneje zahteval delitev stanovanjske skupnosti. Delavski sveti in upravni odbori se morajo zato že zdaj zanimati za njeno delo.

### ODBORNICI SO SPREGOVORILI

Razprava je bila živahna, čeprav v njej sodelovalo večje število odbornikov. Odborniki so povedali predvsem to: Socialistična zveza ni bila pred sejo seznanjena s predlogom sveta stanovanjske skupnosti pri komunalni upravi in ljudski odbor o tem ne more še sklepati. Državljeni so na več občinskih zborih Socialistične zveze že razpravljali o ustanovitvi stanovanjske skupnosti državljanov (primer Kandije, II. terena in Bršljina), toda le o ustanovitvi manjših skupnosti za posamezna področja mesta. Takšna rešitev je naprednejša od predlagane tudi zato, ker bo s ustanovitvijo več manjših skupnosti pritegnili k sodelovanju tudi večje število državljanov. Podjetja že raz-

mišljajo o pomoči in so jo pripravljena nuditi. Predlagana oblika stanovanjske skupnosti, kot si jo zamislja svet — predlagatelj, bi bila nekakša ekvivalentna komunalne uprave. Zaradi tega se razhaja z osnovnimi načeli stanovanjske skupnosti. Danes skušamo takšno obliko zagovarjati s potrebo centralizacije sredstev in povezujemo to z vprašanjem ureditve centralne pralnice v že zgrajeni stavbi. Za ureditve te stavbe (v njej bi bila javna pralnica, kemična čistilnica, upravni prostori ter mogoče nekaj servisnih obratov) potrebujemo 11 milijonov dinarjev sredstev. Tega denarja ni, v občinskem proračunu pa tudi ne bo sredstev za negospodarske investicije. Zakaj nismo, preden smo z gradnjo pričeli, razpravljali o njej na zborih volivcev in skušali prisluhniti mnenju ljudi? Če bi to prej naredili, vprašanja in takšni obliki, kakor je danes pred nami, ne bi bilo. Socialistična zveza je na nujnost tesnejšega sodelovanja občine z volivci že večkrat opozorila, vendar brez uspeha. Razen tega je Socialistična zveza s člani že razpravljala o stanovanjski skupnosti v popolnoma drugačni obliki in prav tako občinski plenum Socialistične zveze. Potrebna orientacija torej je tu. Od občine predlagana stanovanjska skupnost pa bi bila le neke vrste servisno podjetje, ki bi reševalo samo servisna vprašanja brez sodelovanja prebivalstva.

### PREPUSTIMO STANOVANJSKO SKUPNOSTI SOCIALISTIČNI ZVEZI!

Vprašanje materialnih sredstev je gotovo pomembno, vendar ni najpomembnejše. Stanovanjska skupnost je organ družbenega upravljanja, neke vrste šamopomoč državljanov. Zato ne smemo razmišljati o njej le v Novem mestu, temveč tudi v Sentejnu, Strazi in v vseh večjih

naseljih, kjer je čutili potrebo po njej. Stanovanjska skupnost bo kot družbeni organ sprejela na sebe določene obveznosti in jih skušala uresničiti. Problematika mora zato zrasiti iz potreb, ki so, iz ljudi, iz mnenja prebivalcev, in šele nato jo bomo lahko uspešno reševali. Le tako bomo delali smotrno in doživeli uspeh. — Osnutkov zanjo ne smemo iskati drugod, ker se je to do zdaj pokazalo kot nepravilno. S lastnim zasnutkom, ki bo zrasel iz naših potreb, moramo stopiti pred ljudi in družbene organizacije in šele po razpravi z njimi bomo lahko govorili o tem, kje bomo skupnost ustanovili in kakšna naj bo.

### Primer je poučen.

Kaže na prenaprjenosti, opozarja pa tudi na nujnost tesnejšega sodelovanja občine z volivci in družbenimi organizacijami. Razen tega je bilo v predlogu čutili nerazumlivo težnjo občine, preložiti osnovne komunalne dolžnosti na ramena stanovanjske skupnosti. V predlogu je bilo predvideno, naj bi stanovanjska skupnost prevzela skrb tudi za kanalizacijo, nasade, čistočo v mestu, vodovodne napeljave in podobno. To je razumljiva posledica doslej prevelikih investicijskih teženj občine. Miro Jakopec

Komisija za sklepanje in odpovedovanje delovnih razmerij pri SGP «PIONIR» NOVO MESTO razpisuje delovna mesta vajencev:

4 VAJENCE — MIZARJE ZA STAVNO MIZARSTVO

4 VAJENCE AVTOMEHANIKE

2 VAJENCA ZA SPLOSNO KLJUČAVNICARSTVO

1 VAJENCA ZA STROJNO KLJUČAVNICARSTVO — STRUGAR

1 VAJENCA KOVAČA

1 VAJENCA KLEPARJA

6 VAJENCEV TERACERJEV — ZA IZDELAVO UMETNEGA KAMNA

1 VAJENCA KAMNOSEKA

Pogoj: Dovršena osemletka ali 4 razredi gimnazije. Plača po uredbi o vajencih, ostalo po dogovoru. Pismene ponudbe poslati na gornji naslov do 28. februarja 1959.

»ZELEZO«  
trgovina z železino, Ljubljana, Štirtarjeva 7, sprejme za takoj mlajše, vojaštine proste

TRGOVSKE POMOČNIKE  
železninske ali mešane stroke.

Za samske prenočišče preakrbljeno.

Komisija za sklepanje in odpovedovanje delovnih razmerij pri podjetju KREMEN v Novem mestu razpisuje delovno mesto FINANČNEGA KNJIGOVODJE

Pogoj: srednja strokovna izobrazba in najmanj 2 leti prakse na tem delovnem mestu v gospodarskih organizacijah. Nastop službe s 1. aprilom 1959. — Plača po tarifnem pravilniku.

OB ŠTIRDESETLETNICI KOMUNISTIČNE PARTIJE JUGOSLAVIJE

# REVOLUCIONARNO GIBANJE NA DOLENJSKEM

V LETIH 1918 DO 1941

FRANČEK SAJE

Ker je vodstvo JSDS nameravalo razpustiti ljubljansko organizacijo, je njen širši osrednji odbor na seji 2. marca 1920, katere se je udeležilo 27 zaupnikov, enoglasno sklenil izstop iz JSDS za Slovenijo. Istočasno se je proglasil za sestavni del nove Delavske socialistične stranke za Slovenijo. (Soc. gibanje v Sloveniji, str. 396—411.)

V naslednjih dneh so k novi stranki pristopile skoraj vse krajevne organizacije JSDS na Krajskem, manj pa na Štajerskem. Takoj so se ji pridružile tudi važnejše organizacije JSDS na Dolenjskem.

Kot glasilo nove revolucionarne socialistične stranke je 13. marca 1920 izšel list »Ujedinjenje«, ki je izhajal dvakrat na teden v 8000 izvodih. Tiskala ga je tiskarna J. Pavliček v Kočevju. V uvodniku prve številke je »Ujedinjenje« pisalo:

»Naš program je marksistični socializem... S tesnim ujedinjenjem jugoslovanske proletariata bo šele resnično ujedinjeno jugoslovansko ljudstvo... Kdor neče ujedinjenja, ta je izdajalec...«

V nedeljo, 14. marca 1920, je bila v Ljubljani prva zaupniška konferenca Delavske

6 ganizirati našo armado. Imeli smo voditelje, ki so bili sploh proti socializmu.»

Konferenca je sklenila, da bo strankin kongres 11. aprila 1920 v Ljubljani.

Iz vseh delavskih sredstev je nato »Ujedinjenje« objavljalo pozdrave novi revolucionarni socialistični stranki. Iz Kočevja so delavci zagotavljali: »V Kočevju ni več mesta za socialpatriotizem, za podrepanje vlade. Žive! Delavska socialistična stranka za Slovenijo! Žive! Ujedinjenje!« (»Ujedinjenje«, 24. III. 1920.)

V nedeljo, 11. aprila, je bil v dvorani hotela »Tivolje« v Ljubljani ustanovni kongres Delavske socialistične stranke za Slovenijo z naslednjim dnevnim redom: 1. otvoritev, volitev predsedstva, odobritev poslovnika in dnevnega reda; 2. razkol v JSDS; 3. ujedinjenje jugoslovanske proletariata; 4. volitev stranknega načelnstva; 5. služajnost. Organizacije, ki so imele do 200 članov, so poslale po enega delegata, za vsakih nadaljnjih 50 do 150 članov pa še po enega delegata. Na zboru se je zbralo 54 delegatov, ki so zastopali 12.000 članov iz 20 političnih organizacij. Novomeško organizacijo je zastopal jurist Stanko Svajger.

S statutom, ki ga je sprejel kongres, se je stranka preimenovala v Socialistično delavsko stranko Jugoslavije (komunistov) po krajinskem sektorju za Slovenijo. Statut je določal, da sta na Dolenjskem dve okrožni organizaciji: v Kočevju in v Novem mestu. Ker je bila kočevska močnejša, sta ji v širšem izvršnem odboru pripadali dve mestni, novomeški po eno. (Sodni spis proti voditeljem železničarske stavke.)

V resoluciji je kongres izjavil, »da je nepretrgan razredni boj, ki ima za cilj odstranitev kapitalističnega družbenega reda, nujen pogoj popolni zmagi socializma.« Nato je proglasil združitev z jugoslovansko komunistično stranko:

»Da se borbena moč proletariata poveča, smatra strankin zbor takojšnje ujedinjenje s Socialistično delavsko stranko Jugoslavije (komunistov) za absolutno potrebno. vsled česar proglasa, da se smatra od danes naprej za sestavni del te stranke na temelju resolucij in sklepov velikonočnega kongresa lanskega leta v Beogradu.« (»Ujedinjenje«, 17. IV. 1920.)

Tako je bila z večjo zamudo tudi na Slovenskem ustanovljena komunistična stranka, h kateri je pristopila večina socialističnih organizacij na Dolenjskem.

**NASTANEK PRVIH KOMUNISTIČNIH ORGANIZACIJ NA DOLENJSKEM**

**V kočevskem okraju**

Najmočnejši delavski center na Dolenjskem je bilo Kočevje. Leta 1913 je v kočevskem rudniku premoška delala okrog 550 rudarjev, po prevratu leta 1918 pa je njihovo število naglo naraslo. Spomladi 1920 je bilo pri rudniku že okrog 1000 rudarjev in v Kajfevi parni žagi v Kočevju je delalo okrog 200 lesnih delavcev. Več sto delavcev pa je bilo zaposlenih v okoljskih lesnih obratih. V samem Kočevju je bilo leta 1921 skupno 3361 prebivalcev, in steer 2333 Slovencev, ostali pa so bili Nemci. Okrog polovica prebivalstva je bila zaposlena v industriji in obrti.

Ze ob prevratu je med to množico vzvelo. Narodni svet v Ljubljani je namreč 10. novembra 1918 dobil iz Kočevja naslednje poročilo:

»Kočevje so danes ob 11. uri popoldne nameravali proglasiti svojo samostojnost, ker je v ta namen neki Vidmar razširil letake z vabilom za kočevsko okolico, naj se zbere ob tej uri na glavnem trgu v Kočevju. Stacijski poveljnik dr. Reich je spo-

## Kratke

IZ RAZNIH STRANI

Grški in turški ministri predsednik Karamalis in Bederes se še nekaj dni pogajata v Zürichu o Cipru. Razgovori so tajni, vzbujajo pa doslej še največje upanje, da bo storjen prvi odločilni korak v smeri resničnega reševanja ciprškega vprašanja. Oba premiera obvezata o poteku razgovorov britansko vlado.

Hitrasi s krizo italijanske vlade je prišlo do razkola tudi v socialnodemokratski stranki. Levica je izstopila iz te stranke in ustanovila avtonomno »notno gibanje socialistične pobude«. Namen tega gibanja je pripraviti združenje s socialistično stranko Italije.

V arabskem svetu je utvarjena mučen vils smrta politiko pozitivne nevirialnosti. Podpredsednikom iraške revolucionarne vlade Arefom. Ceio sodišče, ki je Arefa sicer obsodilo na smrt, je priporočilo predsedniku vlade, naj mu smrtno kazen oprost.

ZDA bodo prodale orožje Indoneziji, ki bo z njim opremlila dvajset batalionov.

Francoski ministri predsednik je odpotoval v Alžirijo, da bi se seznanil s političnimi in gospodarskimi problemi tam. Dočakale ga so silne demonstracije kolonistov.

V Katru se je končala azijsko-afriška mladinska konferenca, ki je soglasno podprla politiko pozitivne nevirialnosti. Konferenca je dalje obsodila vsak kolonializem, vsakršno mešavanje in notranje zadeve drugih dežel ter gospodarsko pomoč, ki je pogojena s članstvom v vojaških ali političnih paktih.

Ves britanski tisk izraža zadovoljstvo, ker bo premier Macmillan 21. februarja letos obiskal Sovjetsko zvezo. Tednik »Observer« pa, da bi celo ministar Dulles in predsednik Eisenhower integriteta obiskati ZSSR, kar bi bilo zelo dobro za mir.

# O kopalnici, jezi in še čem...

V podjetju zaseda delavski svet. Blizu se konec, dnevi red je izčrpan. Točka: Razno.  
»Se jaz bi rad nekaj vprašal, se oglašuje starejši delavec. »Koliko smo dali za sanitarne prostore? 7 milijonov? Te moramo sami zaslužiti, kaj ne?«

Trdo so padale besede po dvoran. Problem — ne, le težava našega človeka, delavca! Po 25 letih, odkar dela tu, v tem podjetju, se je kolektiv odličil, da si pritrga en del dohodkov, s tem denarjem na zgradbi nov obrat in ob njem sanitarne prostore. Vse do takrat so se umazani, prašni, utrujeni ljudje umivali kar v »otoku, ki teče skozi podjetje, ali na edinih dveh pipah, ki so jih imeli. Nato so zrasli lepi, zračni, topli prostori. Ne lukuzni, ne obloženi z marmorjem, okrasni in s kinčim, temveč precej skromni, s toplo in mrzlo vodo, parnim greljem, z lakiranimi stenami — preprosto, domače. Verjetno si je tapola voda, ta delavec mislil — glej, pa sem le dočkal tudi to napredno zadovo v tem starem obratu!

Nekaj časa je bilo vse v redu. Nato se je pričelo približno takole: nekdo je pokvaril mešalec tople in mrzle vode. Nalast? Kdo velj Kmalu zatem je drugi (ali pa isti?) izgubil ključ od kabine s prho. Da se je lahko vanjo zapri tudi brez ključa, je snel zunanjo ključko na vratih, z drugo polovico se je pa zapri z notranje strani. Kam je dal drugo polovico ključke? Ni je več. Morda jo je kdo videl na tleh, pa mu je prišla doma prav, ali pa je »padla« med odpadke in leži sedaj v smeteh, na smetišču?

Veržica, ki drži čep v umivalniku, se je odtrgala, se je »izgubila« (čep prav je bila na čep privarjen). »izgubila« se je ročaj pri rezervuarju v straniščih, »izgubila« se je posodica za milo, nekomu je v žlečodu postalo slabo, pa se je zatekel (najbrže posotoma) v kablno s prho...

Pa zakaj pišati o tem? Saj se vendar zdi včasih tudi doma, da se pokvari pipa, da se utrga veržica, za maši odvodna cev!

Da, vse to je videti povsem naravno, človeško. Toda le doma, v kuhinji ali kopalnici! Tu, v podjetju pa jih je več sto, vsi so po končanem delu umazani, prašni, znojni. Prijala bi jim topla prha, pa je nekdo »pozabil« na tleh cel TT ali VUS, voda ga je razmečala in odtok je zamašen. Roke ima mastne od olja in masti, da ni nikjer poreda z milom niti mila. Vse kabine s prhami so zasedene, ta pa, ki je prosta, na vsem lepem nima ključke niti z notranje strani vrat. Kam torej?

Verjetno delavec izgovori ali zamrmra v brado par krepkih besed, izreče pljune, navleče klobuk na oči in gre domov — umazan, znojn, utrujen in slabe volje. Doma si prinese škatel vode pa se ob nadaljevanju začeta samogovora v tovarni (o vratih brez ključke) umije.

Ker pa besede minejo, ker se pozabijo — so jih natisnili. Na zidu vsi Pravitnik o redu in čistosti v sanitarnih prostorih, »hladni« tega objekta osebne čistote. Visj na takem mestu, da ga vidiš takoj, ko prestopiš prag garderobe. Vsebuje vse tiste lepe, tople besede, ki naj bi ljudi spominjale, da je to njihovo, zgrajeno zanje, da predstavlja majhen delček njihovega standarda.

Razumeti sedaj, tovariši, ki si se 25 let umival zunan, da je vse kar je bilo možno storiti, storjeno? Kdo kvari in unkuje skupno imovino, kdo je iz prostora, ki naj bi služil higijsni vseh, napravil razvalino, svinjak? Kdo je prvi ključko, veržico, zlonil pipo? Delavec, ta ob tebi, mogoče tistile pri sosednji mlzi ali oni pri stroju?

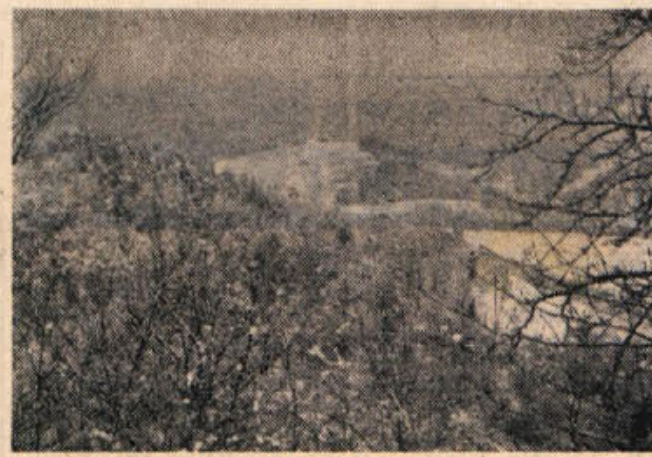
Ko odhaja ta človek domov, utrujen od dela, umazan in znojn, ga v žlečodu nekdo zahlopi, kot bi slabo jedel. Zakaž? Tihi srd ga prevzema, nekakšen strah se mu plazi v misel, v njem nekaj vre. Z dela kljub delovnim uspehom tega dne ne gre zadovoljen, temveč mrk, jezen, užaljen. Nekdo akurati trud, ki ga je vložil s svojim delom v to kopalnico, garderobo, prho. Ta, ki to dela, nima občutka, da je vse tudi njegovo, da mu predstavlja del življenja, del dnevnega reda v novem tehnološkem procesu. Ta ne misli kot ti, ki si se zato, da bi se imel kaj umiti odrekel pred leti delu dobička. Zani je podjetje verjetno in služba, ne čuti in ne živi z njim, temveč od njega, ne spoštuje skupnega truda in seveda tudi ne tvoje!

Morda ga v kolektivu poznajo, pa molčejo. Morda ga je kdo videl, pa mu je prijatelj! Toda — slab prijatelj! Tak človek je kriv; kriv pred tem, ki je z robanjem odšel domov, kriv pred onim, ki te še bolj občutljivo in sploh ne gre v kopalnico, ker je siljal, kakšen red je tam. Kriv je pred vsemi, ki so s svojim trudom prispevali, da je vse to zraslo. Išči ga, tovariši, v kolektivu, prav vsi ga išči, pa če ne gre drugače — ga izključite iz svoje sredine!

Ljudje med seboj! Ljudje pri delu, počitku, praznovanju! Kako čudovito skladna ubranost lahko vlada v kolektivu, ki zavestno gradi svojo prihodnost. Kako prljeta in osvežujoča je voda, ko s telesa sprla sledove dela in znoj! Kako plemenita in človeka vredna je misel — to je naše, zaradi nas, z našim trudom pridobljeno! Zaman razpravlja o takih nelehih spovih upravni odbor in delavski svet pod točkam »razno«, če niso vsi ljudje taki, da bi spoštovali te pridobitve.

Morda bo tudi v tem kolektivu kaj kmalu bolje — ko bodo brezvestnega in objestnega škodljivca odkrili in ga — v skrajni sili — tudi pogoltili svoje erede. Takrat bo na tem kolektivu en madaž manj. In tudi ta delavec, ki se je z jezo v zoru obrnil od vrat brez ključke, se bo šel domov umiti, vesel in zadovoljen.

Tak pa naj bo sleherni ustvarjalec, ki s svojim delom ustvarja dobrane za vse naše ljudi.



ZIMSKA PODOBA VIDEMSKÉ OKOLICE (Foto: Olaf Lavrenčič)

## Sedemdeset let v trnju in cvetju

»Rojen sem na Potoku pri Muljani. Moja stara mama je bila sestra pisatelja Josipa Jurčiča. Starši so bili revni kajzarji, zato sem že kot otrok moral prijeti za delo. Očetu sem pomagal voziti drva in trame, nam je povedal upoko-

vanju. Priluškovali smo dan v noč, kdaj bodo na dvorišču zaropotali težki vojaški čevlji, kdaj bodo fašistični vojaki pričeli razbijati po vratih. 28. oktobra 1941 so me zaprli prvič. Osumljen sem bil sodelovanja v akciji za proslavo oktobrske revolucije. Drugič so me zaprli februarja leta 1942, ko je zgorela karabinjerska garaža v Novem mestu. Tretjič so prišli pome takrat ko so zaprli številne dijake in prosvetne delavce. To je bilo 1. julija 1942. Mojih pet otrok: Jelka, Miloš, Zivko, Franček in Zora, je odhajalo v zapore in vračalo iz njih zato, da so jih lahko ponovno zapirali. Hišne preiskave in zasliševanja so se vrstila. Skušal sem hoditi v korak z mladimi. Z ženo sva pomagala in sodelovala, kolikor sva le mogla.



Vsemu našemu navkljub smo živel. To so bila najlepša leta našega življenja, polna nevarnosti, toda najplodnejša. Po vdoru Nemcev, leta 1943, sva se z ženo umaknila na ozemlje, ki so ga kontrolirali partizani, in Ljubnem pri Birčni vasi. V partizanih je bilo vseh pet naših otrok, zato je bil tudi našin prostor tam. Do pomladi leta 1944 nisva imela o otrocih nobenega glasu. Partizanske kolone so usak dan hodile mimo nas, ustajali so se kurjari in obveščevalci. Tudi vest od naših otrocih je prihajala, kadar je sovražnik napadal, sva se umaknila in živela med partizani. Prišla je svoboda in tudi našini otroci so se vrnil domov.

Kakor da je vse to bilo včeraj, se spominjam, vsega: preganjanja, zmag in uspehov. — Vse to je bilo kljub grenkobi tako lepo, da bi želel kljub 70 letom, ki sem jih dočkal, še enkrat doživeti.

»V osnovno šolo sem hodil na Krko. Ker doma ni bilo sredstev, so me dobri ljudje vzdrževali pri študiju v gimnaziji in na učiteljsku v Ljubljani. Nato sem učiteljeval v raznih šolah, omenil bom le tisti, kjer sem bil dlje časa, namreč v Šmihelu pri Novem mestu in v Birčni vasi. 13 let sem poučeval tudi na trgovski nadaljevalni šoli in v obrtni nadaljevalni šoli v Novem mestu. Vsa leta dela in službovanja pred vojno se nekako skrijejo pred tem, kar je sledilo v obdobju po letu 1941. Vojna me je zatekla v Novem mestu. 1. aprila 1942 sem bil odpuščen iz službe brez odpravnine in brez pokojnine, ker so bili trije moji otroci zaprti zaradi sodelovanja v NOB. Okrajni komisar mi je zagrozil, da me bodo zadržali za talca. Pozna jesen 1941, zima 1941-42 in pomlad 1942. V mojem stanovanju smo delali zastavice s peterokrako, lističe za trošenje po ulicah, letake in razno propagandno gradivo. — Moja hči Jelka je takrat že sodelovala v gibanju in bila vodja »tehnike« v mojem stanovanju.



Za pedagoškega svetnika je bil pred kratkim imenovan tov. prof. Ivan Andoljšek, naš sodalavec. K zastuženemu priznanju mu čestitajo znanci, kolegi in prijatelji!

V Novem mestu pripravljajo komunala uprava občine redni odvoz smeti iz stanovanjskih stavb. S tem delom bodo stalno zaposleni 2 delavca in 1 voznik. Vrtni red odvažanja smeti po ulicah bo pravočasno objavljen. Za stavbe, last splošno-ljudskega premoženja bo komunala uprava nabavila pločevinate posode za smeti.

Ribiško društvo Novo mesto je lani v 7 mesecih prodalo prebivalstvu za 351 tisoč din svezih sladkovodnih rib, ki so jih novomeški ribiči nalovili. Največji del rib je odkupila Splošna bolnišnica v Novem mestu.

Novomeška »Prehrana« je imela lani pri 154 milijonih prometa v vseh svojih trgovskih poslovalnicah le za 27 tisoč dinarjev loma, kala in razbitja. V primerjavi z letom 1957 je to lep napredek. Čestitamo!

Matična služba. Svet za splošne zadeve pri občini Novo mesto ugotavlja, da je nujno potreben samostojen matični urad za podgorjanski del občin. Zaradi obilice dela, prepisovanje rojstnih in mrljskih matičnih knjig ne poteka dovolj hitro. Določeni rok so zato podaljšali in bodo z vpisovanjem v nove obrazce pričeli 1. marca 1959.

Poročne sobe pri matičnih uradih bo treba slovesnostno obredno primerno urediti. Za novomeški matični urad bodo kupili zbirko ki je potrebna za obred dajanja imen novorojenčkom.

# Plača -- po učinku dela

Z občnega zbora sindikatov v brežiški občini

V ponedeljek, 26. januarja je bil v Brežicah občni zbor Občinskega sindikata sveta. Svoje dosedanje delo so kritično pregledali in sprejeli pomembne zaključke za novo obdobje.

**ZA BOLJŠE DELO — BOLJŠE PLAČILO!**  
Sestava novih tarifnih pravilnikov, v katerih bodo določene plače po učinku in enoti proizvoda, je bil osnovni poudarek poročil

in razprave. Le na ta način se bo povečala storilnost dela in s tem tudi življenjski standard ljudi. Za boljše delo bo dobil delavec boljše plačilo. Norme in akordi pa naj bodo postavljeni stvarno. Nova tarifna politika bo v marsikaterem podjetju odkrila tudi preveliko število delovnih mest. V bodoče je treba posvetiti več pozornosti izbiri kandidatov in sami sestavi občinskega zbora proizvajalcev. Zdej je v njem precej direktorjev, tako da ga v šali imenujejo že kar zbor direktorjev. Iz poročila je bilo moč opaziti razvidno tudi to, da je le malo javencev in pomočnikov, ki delajo pri privatnih delodajalcih, vlačnjenih v sindikat.

Občinski sindikalni svet je lani organiziral seminar za 198 članov delavskih in upravnih odborov. Učenožilo se ga je 19 članov. Kar je zelo žalostno. Prav zaradi tega se ne smemo čuditi, če so se vse preobsebo povezani delavci — podjetje — sindikat.

**UPRAVIČENA KRITIKA**  
Razprava je bila zelo živahna. Delegati so se potoževali za pavičnice članov sindikata. Med drugim so razpravljali tudi o tem, da imajo trgovine po terenu slabo blago: vlačni sladkor, slabo moko in drugo. Kje so potrošniški sveti? Upravilne komisije, če se od nas proizvajalcev zahteva kvaliteta, jo zahtevamo tudi mi. Zdravstveni dom v Cerkljah je slebo urejen. Tudi v zobni ambulanti je treba napraviti red. Kje je družbeni organ, ki bi moral za to skrbeti?

Dobro toječe gospodarske organizacije niso pomagale ostalim. Posebni proračunski prispevek je predpisan za vsa podjetja enako — 5% — kar ni pravilno. Pri novih tarifnih pravilnikih moramo paziti, da človek ne bo plačan za to, ker se piše tako in tako, ampak za to, ker opravlja tako in tako delo in ker toliko in toliko naredi. Treba je napraviti cenik del, ki naj bo sestavljen iz tarifnih pravilnikov.

Predlagali so tudi, naj bi organizirali občinske sindikalne sportske igre, ker je v občini veliko zanimanje delavcev za sport.

### PREDAVANJA, POSVETOVANJA TECAJI

Letošnji načrt dela občinskega sindikalnega sveta je: Povečati stik s družničarji in sklicevanjem posvetov predsednikov, tajnikov in blaginikov podružnic in sicer tako, da prisostvujejo člani občinskega sindikalnega sveta sejem in sestankom podružnic.

Predlagali bodo, da občinski ljudski odbor imenuje komisijo za strokovno in splošno izobraževanje delavcev. Poskrbeli bodo, da bo v kolektivih šimveč strokovnih in splošnih predavanj, nadalje za izvedbo tridnevnega seminarja za predsednike in tajnike sindikalnih podružnic, za tridnevni seminar za člane delavskih svetov in upravnih odborov ter za enodnevni seminar za blaginike sindikalnih podružnic.

Za izboljšanje metoda dela organov delavskega upravljanja in vključevanja dela z občinskimi ljudskimi odborom in zborom proizvajalcev bo občinski sindikalni svet skliceval posvetovanja delavskih svetov in zbora proizvajalcev. Razen tega bodo sodelovali pri predstavih 40. obletnice KPJ in SKOJ; skrbeli bodo, da se vključijo delavci pri privatnih obrtniških v sindikat in da se teletna kultura še bolj razširi med delavci.

**VSAKA PODRUŽNICA — SVOJ NAČRT DELA**  
Sindikalne podružnice bodo še bolj poskrbele za organizacijsko učvrstitev. Vsaka bo naredila svoj načrt dela, ki bo vseboval, kakšni

in kdaj naj bodo sestanki članstva in seje odborov, da bo čimvečja udeležba. Ljudje podružnic čim tesneje povezana z organi delavskega samoupravljanja, in kako bi vzpostavili stik z javnimi člani zbora proizvajalcev ter preko njih sledili delu občinskega zbora proizvajalcev. Seje podružnic in seje organov delavskega upravljanja morajo biti temeljito pripravljene. Delo podružnic in odnosi do članov sindikata naj bodo taki, da bo siherni član sindikata našel v svoji organizaciji pravega zaščitnika in zastopnika svojih pravic. Vso skrb pa morajo podružnice posvetiti tudi splošni in strokovni izobrazbi svojega članstva.

Z vsi resnostjo se je treba poglobiti in sistem nagrajevanja gospodarskih organizacij in odpraviti vse nepravilnosti dosedanjih tarifnih in premijskih pravilnikov. Sindikati naj tudi poskrbijo, da bodo gospodarske organizacije izdelale pravilnike o delavnih razmerjih in o higiensko-tehničnih zahtevih, poslovniške delavskega sveta in pravilnike o normah, oziroma pravila o merjenju dela po učinku pri uvedbi sistema nagrajevanja. Posebna skrb podružnic bo uvedba enkratnega obroka tople hrane za delavce v vseh podjetjih, ki imajo za to pogoje.

Največjo skrb pa morajo sindikalne podružnice posvetiti razdelitvi dohodka in skladov gospodarske organizacije, predvsem se sklada za skupno porabo. Glede na stanje in na najbolj kritična vprašanja, kot so pomanjkanje stanovanj, uslužnostnih obratov in delavskih menz, morajo sindikati vztrajati, da se za izboljšanje teh problemov da iz razpoložljivega sklada najmanj dve tretjini.

### NOTRANJEPOLITIČNI TEDENSKI PREGLED

Med osnovne gospodarske pa tudi družbene naloge smo prišli napredek kmetijske proizvodnje. Od napredka kmetijske proizvodnje ni odvisen le standard mestnega prebivalstva, to je delavec in nameščenec, marveč tudi splošen gospodarski napredek, saj uporabimo znatna sredstva za uvoz pridelkov, ki bi jih lahko sicer pridelali sami. Zato bomo skušali tudi petletni gospodarski načrt glede razvoja uresničiti prej in to nam bo, kot vse kaže, tudi uspelo.

Jeseni smo predvidevali, da bomo posejali z visokorodnimi sortami italijanske pšenice okoli 300.000 hektarov. Ze v jeseni je bila posejana tolikšna površina. Nekateri podatki kažejo, da so površine, posejane z italijansko pšenico, celo večje. Plan setve z italijansko pšenico je bil torej izpolnjen, proti vsem pričakovanjem. Tudi z domačimi sortami pšenice, ki dajo boljše donose, je bilo posejanih okoli 250 tisoč hektarov. Jeseni smo posejali s pšenico 2.517.000 hektarov nji in je tudi v tem pogledu načrt izpolnjen. Ker je posevek po informacijah iz Vojvodine in žitornih krajev dosegal dobro preizoval, kaže, da bomo ob skrbni pomladanski obdelavi dosegli lepe uspehe. Zlasti važno je to, kako bodo zadrage doskrbele za prehranjevanje posevkov tujih vrst pšenice, ki so še zlasti zahtevne.

Ker je na razpolago okoli 28 tisoč traktorjev in ker so tudi vremenske prilike letos zelo ugodne, so v mnogih krajih že začeli s pomladansko setvijo, ki je opravljena letos v mnogo večjem obsegu, kot kdajkoli poprej. Doslej je opravljeno okoli 55% globokega oranja, toda to oranje so opravila le posestva in kmetijske delovne zadrage ter ekonomije. Velike naloge čakajo zadrage tudi na področju kooperacije za proizvodnjo hibridne koruze in sladkorne pese. Uspehi tu niso povsem zadovoljivi. Samo v Srbiji bi morali posejati v kooperaciji okoli 330 tisoč hektarov hibridne koruze, v vsej državi pa okoli 550 tisoč hektarov in bodo morale zadrage bolj pohiteti z dogovarjanjem o sodelovanju pri proizvodnji te koruze. Zadržana svezna Jugoslavije se je dogovorila, da bo proizvajalec boljše plačala hibridno koruzo. To bo koristna spodbuda za kmetovalce vse dotlej, dokler se ti ne bodo sami povsem prepričali o prednosti, ki jih prinese posevek hibridne koruze.

Ce bodo tudi spomladi posejane vse površine tako kot jeseni, potem bo letošnja proizvodnja tolikšna, kot smo jo predvideli šele za leto 1961. Težko si predstavljamo, kako velik pomen in koliko koristi bi prinesel tak skok v kmetijski proizvodnji. Za to, da bi to uresničili, pa bo treba odpraviti tudi nekatere napake. Na mnogih zadrughih sestankih se proizvajalci pritožujejo, da z njimi ni nihče pripravil sklepati pogodbe o odkupu. To velja zlasti za sladkorno peso, kjer bi morali zasadiiti 90 tisoč hektarov, tovarne, ki prede-lujejo sladkor, pa so doslej podpisale pogodbe le za 36% teh površin. Lani smo pridelali zaradi slabše letine le okoli en milijon in pol ton sladkorne pese, letos moramo pridelati 2 milijona in pol ton sladkorne pese, ker naj bi industrija izdelala okoli 270 tisoč ton sladkorja. Zato bodo morali kolektivni teh podjetij poskrbeti za hitrejšo sklepanje pogodb, sicer načrt ne bo uresničen. Boljše je pri orljaricah, ki naj bi jih posejali na 120 tisoč hektarjih. Zlasti v Vojvodini so sklenili, da za več kot 50% vseh pogodb. Če bodo tako pohiteti tudi v drugih krajih, vsehšt Slovenijo, potem bo olja dovolj za pokritje domačih potreb.

Kaže, da bodo letos znatno večje površine posejane in zasajene s povrtnino. V Makedoniji je bilo lani zasajenih s povrtnino 581 hektarov, letos pa nameravajo zasadiiti z zgodnje zelenjavo petkrat več, to je 2.650 hektarov. K tako velikanskemu skoku, od česar bodo imela mestna središča prav gotovo koristi, je pripomoglo tudi dogovarjanje o odkupu določenih količin. Zlasti tej dejavnosti pa primanjkuje manjših obdelovalnih strojev in treba bo zagotoviti devizna sredstva, da jih bodo lahko zadrage, ki se ukvarjajo s pridelovanjem povrtnine, čimprej kupile.

Po vsem tem lahko upamo, da bomo že letos uresničili glede količin pridelkov načrt, ki smo si ga zastavili za leto 1961.

## 1592 = 1592 - 1592 - 1592

Danes le kratko poročilo v brzojavnem slogu: v pičlih 6 tednih se je na DOLENJSKI LIST naročilo 1592 novih naročnikov:

- Občina BREŽICE ..... 258 novih naročnikov
- Občina SENOVO ..... 81 novih naročnikov
- Občina SEVNICA ..... 329 novih naročnikov
- Občina VIDEM-KRŠKO ..... 142 novih naročnikov
- Stari del okraja ..... 607 novih naročnikov
- Razne pošte v FLRJ ..... 160 novih naročnikov
- Inozemstvo ..... 24 novih naročnikov

Prvih pet letošnjih številk nimamo več na zalogi. Naročnino za prvo polletje 1959 (300 din) so začeli pobirati pi-monoše po Sloveniji ta teden!

# Semič priključen Crnomlju

Pretekli teden so odborniki obeh zborov občine Crnomelj skupno z odborniki odpravljene in priključene občine Semič imeli prvo sejo. Za predsednika teritorialno povečanega občinskega ljudskega odbora je bil ponovno izvoljen dosedanjí predsednik Janez Zuntar iz Crnomlja in Franc Kapelj iz Semiča. Samostojne seje občinskega zbora bo v prihodnje vodil Bojan Fabjan, zbora proizvajalcev pa ing. Branko Pernelci. Izvoljeni so bili tudi novi člani enajstih svetov.

Na seji je predsednik komisije za določitev oziroma gradbenega okoliša mesta Crnomelj, ing. Branko Pernelci, ločimail odbornikom predložil komisije, v katerih delih mesta naj bi obdobju nadaljnjih 10 let razvijali gradbeno stanovanjsko dejavnost in sicer ločeno za privatne interese ter za bloke ki jih bodo poleg ljudskega odbora gradila crnomeljska podjetja. Pri izdelavi predloga je bilo upoštevano primerno situ-

ranje glede na lego posameznih gospodarskih organizacij, hkrati pa tudi ohranjenost kompleksov kmetijskih obdelovalnih površin. Oba zbora sta predlož komisije potrdila.

Poleg razprave in sklepanja o točkah dnevnega reda, s katerim je bilo potrebno vskladiti poslovanje na priključenem območju odpravljene občine Semič, so odborniki soglašali s sklepom delavskih svetov Splošnega trgovskega podjetja Semič in Splošnega trgovskega podjetja Crnomelj o pripojitvi prvega podjetja k splošnemu trgovskemu podjetju Crnomelj. Potrdili so tudi, da se ustanovi v Semiču nujno potrebno gostišče.

V razpravah o izdaji poroštenih izjav Kmetijski zadrugi Crnomelj za nabavo novih traktorjev s priključki in za ureditev novih hmeljnih nasadov, dalje Kmetijski proizvajalci zvezi za izgradnjo sušilnice za hmelj in čevljarskemu podjetju »Planina«, za povečanje obratnih sredstev, je bilo sklenjeno, da mora posej svet za druž-

beni plan in finance zbora proizvajalcev predložiti predlogu za izdajo poroštenih tudi obdružitev in dokumentacijo, iz katere bo mizvidna kreditna sposobnost podjetja ter donosnost vloženih sredstev.

Oba zbora sta se tudi strinjala, da občinski ljudski odbor naj ne pri Krcotici, iz katere bo imzovon dinarjev posojila ki ga uporablja za določilo občinskemu investicijskemu skladu, — pb.

# Tončka Majcen SPOMINI NA BORBO

V tem času so k nam prihajali tudi drugi aktivisti, ki so delali v okroženem merilu. Spominjam se, da je prihajal med njimi tudi tedanji okrožni sekretar Novo mesto Viktor Avbelj-Rudi. Avbelj je maja 1942 sklical sestanek aktivistov v gozdu pri Spodnjem Lakencu. Prisotni smo bili: Karel Forte, Pepi Blatnik, Jože Jermančič, brat Franc in jaz. S tovarišem Avbeljem je prišel tudi Dušan Pirjevec-Ahac, ki je podal politični pregled, tovariš Avbelj pa je obrazložil naloge.

V maju 1942 sem bila sprejeta za kandidatko KP od tovariša Avbelja na sestanku v Zburah. Povezana sem bila v celici, katere sekretar je bil brat Franc, člani pa Karel Forte, Pepi Blatnik, kot kandidata pa jaz in Ivan Robek iz Goriške vasi.

V tem času so partizanske enote kontrolirale ves naš teren in stalno napadale Italijane iz zased, tako da jim je bilo onemogočeno premikanje. Zerad tega so 23. maja 1942 zapustili postojanko v Skočjanu in Tržišču. 24. maja so partizani 2. bataljona Dolenskega odreda prevzeli oblast v Smarjeti. Imeli smo prvo osvobodeno ozemlje. Spričo splošnega poleta narodnoosvobodilnega gibanja so se naši nasprotniki potuhnilli. Žena se v tem času še ni posebno organizirala, vendar so se množično vključile v OF. Od mladinske organizacije je prihajal k nam aktivist Ivan Gorjup. V našem kraju je zelo aktivno delal pri postavljanju mladinske organizacije učitelj Agrež iz Klenovica. Konec junija je bila mladinska organizacija postavljena v vseh vaseh. Spominjam se članov odborov mladinske organizacije v nekaterih vaseh in jih navajam:

Zagrad: sekretar Jože Tomažič, člani Režka Kocjan, Franc Eržen, Jože Andrič in Minka Pungarčar.

Klenovik: sekretar Jože Eržen, člani Anica in Lojzka Povše, Tončka Mevželj in Anica Strmole.

Goriška vas: sekretar Peter Bregar (po ofenzivi odšel k beli gardi), člani Malka in Slavica Tomažič in Kristina Obštetar.

Krsinjvrh: sekretar Stanko Rešeta.

Organizacija je bila postavljena tudi po vseh ostalih vaseh, a se ne spominjam odborov. Pionirji so bili organizirani v čete, imeli so lesene puške in triglavke iz papirja. Agrež jih je učil partizanskih pesmi, drugih pesmi v tem času sploh ni bilo slišati.

Ob nedeljah smo hodili Jermančič, brat, Mica in jaz, včasih tudi Pepi Blatnik v gostilno Tomažič, kamor so prihajali člani organizacije in simpatizerji iz postojank. Na ta način smo organizirali zbiranje hrane, denarja, sanitetnega materiala, dobivali smo obveščevalne podatke in skrbeli za mobilizacijo. Skratka: delali smo propagando, ustno in prek propagandnega materiala, katerega so odnašali ljudje s seboj. S partizansko pesmijo smo navdušili še tiste, ki so bili še bolj bojevi. Ljudje iz italijanskih postojank se niso mogli načuditi, da je pri nas že popolna svoboda.

Da bi se preprečilo morebitne nenadne napade okupatorja in pa za pomoč vojski, je partizansko vodstvo dalo naloge, da se organizira narodna zaščita. Na Malkovcu je bila organizirana narodna zaščita že konec aprila 1942. leta. Komandant zaščite je bil Alojz Udovč starejši, komisar pa Janez Čot. V narodno zaščito so bila vključena tudi dekleta Ivanka Skorpcor, poročena Gorenjc, Danica Udovč in Stefka Gorenjc. Malkovska narodna zaščita je bila med najbolj aktivnimi. Razvijala je izrazito vojaške akcije, med drugimi tudi miriranje proge in mostu pri Pijavcih. Akcija sicer ni uspela zaradi Jerovska, ki je iz akcije pobegnil k Italijanom in vse izdal, zato smo ga likvidirali. Na skočjanskem rajonu je bila organizirana narodna zaščita v drugi polovici maja 1942. Za gornji del je bil komandant bataljona Pepi Blatnik; jaz sem bila nekaj časa namestnik komisarja, pozneje pa komisar bataljona. Bataljon je imel štiri čete: za vasi Zagrad in Klenovik je bil komandir Hans Blatnik, za Vel. in Male Poljane Jože Gorenjc, za Goriško vas Ivan Robek.

Narodna zaščita je bila organ oblasti OF. Razen tega, da je imela nalogo stražiti podvezi in ponoči, prekopavati ceste in delati razne druge ovire okupatorju, kontrolirati gibanje prebivalcev in sumljive osebe aretirati (za zapor smo uporabljali razne kleti). Izdajali so propustnice osebam, ki so hoteli izven osvobodjenega območja opravljati obveščevalno službo. S tem je bil teren zavarovan pred nepričakovanimi vdori sovražnika, kmetom pa omogočena nemotna obdelava zemlje. V narodno zaščito so bili vključeni vsi moški od 16. do 60. leta in tudi dekleta. Na straži je bil vedno kdo, ki je bil vojak.

Proti koncu maja 1942. leta sta dobila brat Franc in Jože Jermančič nalogo od podokrožja Smarjeta, da se zapleni vino narodnemu izdajalcu Maverju iz Sentruperta, ki je imel večji vinograd na Malkovcu. Z njima sem šla tudi jaz. Streljalo smo vino in postavili za odgovorne Alojza Udovča starejšega iz Malkovca, ki je bil že prej oskrbnik, Karla Cotarja, trg. pomočnika iz Tržišča, in Jožeta Stuska. Iztržek od vina bi morali izročiti nam.

Razen narodne zaščite in mladinske organizacije so bili v juniju 1942 povsod postavljeni tudi odbori OF po vaseh. Spominjam se naslednjih:

Zagrad: sekretar Janez Povše, člani Jože Kocjan, Ivan Klevišar, Nande Zuzek, študent Jože Debevč in Janez Bartol iz Zabrznjaka.

Klenovik: sekretar Janez Rodič, Hans Blatnik, Franc Ličič, Franc Povše in Agrež.

Velike in Male Poljane: sekretar Jože Gorenc, Horvat, Minka Bergant in Jože Tratar.

Goriška vas: sekretar Franc Rupar, Magolič, Ivan Robek in Malka Tomažič.

# »TODA« IN »ZAKAJ« NA VASI

Predsednik občinskega komiteja LMS Videm-Krško o problemih dela mladinske organizacije na vasi

Mladina je povsod željna spoznavati vse novo, kar nastaja. Kaže mnogo veselja do športa, kulturnoprosvetnega dela, dela v Ljudski tehniki in drugod. V mestih in večjih naseljih je to lažje uresničevati, toda na vasi... Ta »toda« in vprašanje: »zakaj«, sta nas napotila k predsedniku občinskega komiteja LMS Videm - Krško tovarišu Slavku Stribarju. Občina Videm - Krško je povsod znana zaradi tovarne roto papirja in jo vsi smatramo kot predvsem industrijsko močno razvito. Kljub temu je na njenem področju mnogo kmetijskih površin. Zato nam je tovariš Stribar lahko mnogo povedal o delu mladine na vasi.

## Osnovna težava: prostori, kadri...

»V vseh vaskih aktivih so osnovno vprašanje prostori, kjer bi se mladina zbirala in na razne načine uveljavljala. V vaseh, kjer imajo šolska poslopja, ni večjih težav. Teže je tam, kjer ni nobenega poslopja družbene lastnine. V takšnih primerih prisloji mladinci kmetje, da jim večših »posodišč« sobo v hiši, da se lahko zbere na mladinskem sestanku.

V Mrtvicah pri Krški vasi je neki kmet odstopil mladini sobo v svoji hiši za stalno. Mladina si je seveda »svojo« sobo z velikim navdušenjem uredila.

Naslednje, kar nam povzroča velike težave, so mladinska vodstva, ker na vasi ni dovolj primernih kadrov. Mladinci so po končani osemletki in preden se vključijo v mladinsko organizacijo pri svojem delu na kmetiji odtrgani od vsega. Zato moramo vodstva ustvarjati sami in jih popolnoma na novo vzgajati. Mladinci, ki so se lanj udeležili gradnje avto ceste, so tako kot so se vrnilli, močno poživeli delo organizacije in predstavljajo prva dobra vodstva, ki smo jih po daljšem času dobili na vas.

Kljub vsemu vaška mladina kaže željo po združevanju. V majhnih, oddaljenih naseljih, kjer mladine ni mogoče priložiti nobenemu močnejšemu aktivu, je čutiti ponekod tudi odpor do mladinske organizacije. Mladinska vodstva marsikje ne znajo najti prave poti do takšne mladine. Starši povsod tam, kjer je mladina delavna, dobro ocenjujejo delo mladinske organizacije.

## Kaj delamo?

Na vasi usmerjamo mladino predvsem v kulturno prosvetno dejavnost. Na kmetih že od nekdaj rad pojo, zato ustanovljamo manjše pevске zore in tudi gledališke skupine, kjer je le mogoče. Mnogo pomeni na vasi tudi kino. V očinji imamo potujočo kino aparaturo. Vendar mislim, da bi bilo treba filme za predvajanje na vasi izbrati mnogo skrbneje, kot delamo to zdaj. Razne kavbojke in ljubavne limonade bi rajše zamenjali z vzgojnimi filmi in priznanimi umetniškimi deli.

Aktivni mladih združnikov so nova oblika dejavnosti mladine. Imamo že dva, enega v Velikem Trnu in enega v Starem gradu. Mladinci so v obeh aktivih zelo delavni in tudi kmetijske zadruge jim pomagajo. Letos bomo skušali ustanoviti čimveč takšnih aktivov in še vnaprej pričakujemo pomoč in razumevanja kmetijskih združ.

## Sport brez investicij

Telesnozgodno delo je na vasi dober pripomoček za poživitev mladinskega uveljavljanja.

Preradi poudarjamo, da so športni objekti pogoj za razvoj športa. Mi smo lanj s svojo prakso to trditve postavili na laž. Na vasi, kjer ni niti prodstora, kjer bi se mladina sestajala, je zaman misliti na športne gradnje. Zato smo pričeli s tistimi športnimi dejavnostmi, ki takšnih gradenj ne zahtevajo: Z odbojko, nogometom in majim roketom. Ugotovili sm, da je vaška mladina za šport zelo navdušena. V tekmovalstvu med aktivji LMS v počastitev dneva mladosti smo lanj najboljšim razdelili praktične nagrade - športne rekvizite, predvsem žoge. Danes imamo v Velikem Trnu, Podlogu, Mrtvicah, Starem gradu in Leskovcu preprosta športna igrišča, ki jih je uredila vaška mladina sama. To so prva športna igrišča na vasi. Tako bomo delali še naprej in prepričani smo, da uspehov ne bo manjkalo.

## O brežiškem Rdečem križu

Ze nekaj let ni imela osnovna organizacija Rdečega križa v Brežicah rednega občnega zbora, vselej zaradi premanjnih prisotnosti članov. Tudi ta občni zbor - bil je 2. februarja - je bil slabo obiskani. Precej zasluqe za poživitev dela v zadnjem času gre tov. Iskri Miroslavu, profesorju, ki deluje tudi v občinskem merlju precej aktivno. Članarino je plačalo 363 članov. Prav pri plačevanju članarine je opaziti slab odnos članov do organizacije. Podmladek Rdečega križa gimnazije šteje 174 članov, t. i. 100% na osnovni šoli pa od vpisanih 1011 učenc

Mraz je stiskal te dni, čeprav je bela odeja skoraj povsod bolj tenka, tako da še vedno ugibamo: ali bo februar res tako oster in hud, kot ga napovedujejo vremensolovci? (Foto: O. Lavrenčič)

## S SEJE ZBORA PROIZVAJALCEV NOVOMEŠKEGA OBČINSKEGA LJUDSKEGA ODBORA

# RAZPRAVA O DVEH TRETJINAH

Zbor proizvajalcev novomeške občine je na seji 6. februarja razpravil o skladiščni skupni uporabi in o združevanju sredstev. V Sloveniji je bilo lanj ustvarjenih približno je milijard dinarjev sredstev skupno v vseh in v industrijski razvitih sredstvih in področjih kot so Maribor, Kranj, Jesenice, Ljubljana in Celje, so podjetja sama pričela reševati vprašanja družbenega standarda z raznimi gradnjami. To je razumljivo, saj so ustvarili znatna sredstva. V novomeški občini tega ne moremo, ker so sredstva skupne uporabe mnogo manjša. Zato jih moramo združevati.

## INDUSTRIJSKA SKUPINA ZBORA PROIZVAJALCEV

Najprej so odborniki razpravljali o sredstvih, ki jih je za gradnjo družbenega standarda ustvarila industrija. Podjetja morajo letos prenehati z neprestano investicijsko izgradnjo in z željami po investicijah. Proizvodnjo moramo začeti dvigati z notranji rezervami, ki jih je povsod dovolj in z boljšo notranjo organizacijo dela. »Platove« okolik tovarni in obratov moramo podreti in pogledati tudi v življenje naokrog, ne pa samo v svoj obrat. Vsak delavec je tudi občani državljan, zato smo dolžni razmišljati, kako živi, ko se po delu v tovarni ali podjetju odpravi domov. Od tega, kako daleč hodi na delo in domov, kakšno ima stanovanje in kakšno prehrano, kje in kako kupuje, kako živi njegova družina in koliko raznih skrbi in težav ga tare, je odvisna njegova delovna sposobnost. Bolj kot je, vse kar preživlja doma, urejeno, boljše bo delal na delovnem mestu, ker se bo laže ves posvetil delu.

Minulo leto je z uspehi, ki smo jih dosegli v proizvodnji, že toliko za nami, da lahko ugotovimo sredstva skupne uporabe, ki smo jih ustvarili. Da bi jih smotno uporabili, je že pripravljeno okvirni načrt, ki vsebuje številne gradnje s področja komunalnega gospodarstva, zdravstva, servisnih obratov, družbene prehrane ter šolstva. S široko razpravo bodo kolektivi in državljani došli najnужnejše, kar bomo letos gradili. Občinski proračun bo zelo pičel, zato je pomoč kolektivov potrebna. Člani zbora proizvajalcev bodo sklicali zore volivcev v volilnih enotah, ki so jih izvolile, in volivce seznanili s predlaganimi okvirnim načrtom. Tako bomo zbrali najnужnejše, ostalo pa odložili na prihodnje leto. Prav tako bodo o tem načrtu razpravljali družbene organizacije in sindikati. Da bi razpoložljiva sredstva močno ugotovili, je zbor proizvajalcev sprejel sklep o ustanovitvi posebne komisije. Komisija sestavljajo član zbora proizvajalcev iz volilne enote, kjer komisija ugotavlja sredstva, nadele po en predstavnik družbenih organizacij in sindikata ter finančni strokovnjak občine. Član zbora proizvajalcev je predsednik komisije.

Delavski sveti in upravni odbori v podjetjih lanj zbere volivcev dobro pripravijo ter določijo sredstva, ki jih bodo prispevali v skladi skupne uporabe.

## TRGOVINA, OBRT IN GOSTINSTVO

Te tri gospodarske panoge predstavljajo same po sebi družbeni standard. Od trgovske mreže je odvisna prehraba državljanov, od obrti kvaliteta uslug, ki jih državljanji vsak dan potrebujejo, od gostinstva pa je v marsičem odvisna družbena prehrana. V teh treh gospodarskih vejah so je manjša podjetja, ki zato ustvarjajo tudi majhne sklade. Če jih podjetja uporabljajo ločeno, vsako za svojo razširitev, uspehi niso vidni. Zbor proizvajalcev je zato pričel razpravljati o združevanju sredstev v okviru zbornic. Na večjem področju zbrana sredstva bodo predstavljala večje zneske in če jih bomo načrtno uporabljali, bodo tudi uspehi vidnejši. Uporabljati jih bomo za pomembnejše gradnje in preureditve obratov teh stroje. Zbornice bodo v sodni lovanju s svetom za blagovni promet pripravile načrt dela. Člani zbornice bodo nato določili prioritetni vrstni red, ki bo obsegal najnужnejše gradnje.

Trgovina je že lanj pričela s takšnim združevanjem sredstev. V Novem mestu in primernih skladišč. Zato so trgovska podjetja združila sredstva, da bi se lahko udeležila investicijskega natečaja za gradnjo teh skladišč, ker jih bodo po dograditvi tudi skupno uporabljala.

## PAVLIHOVA PROIZVODNJA TEKSTILA



- A je to uvoženo? - Saj vidite, da piše Nou majst (PAVLIHA, 7. februarja 1959)

# IVAN CEHIC: Od Beograda do albanske meje

Zapiski služajnega popotnika

Pravijo, da je v vsaki šali zрно resnice, da je tudi v tej, pa nisem verjel. Kopa sem spoznal ne samo enega, ampak mnoge, ki so malce ponosno, malce svečano govorili o svojih njivah, o svoji orni zemlji, ki se kar svetijo od maščobe, ki so tako rodovitne in bogate, kakor nikjer na tem belem svetu, in kako je treba hoditi po njih, da si človek ne obliati hlače, sem verjel.

Pripovedovali so mi o vsem tem in razkazali so mi tudi nekaj najlepšega, skoraj najdražjega, Peljajali so me po novi, široki pokocanci cesti, ob kateri stoje visoki betonski stebri z neonsko razsvetljavo - v Tovarno električnih kablov.

Slj smo tudi mimo kamnoloma, o katerem mi je v vlakju govoril mali Saki. Videji smo novo naselje za delavске družine tega našega industrijskega orjaka. Potem pa smo za evinkom zagledali tudi velike steklene strehe tovarniških hal, okvirjenih z zeleno travo in smirnelim drevjem.

pregajami, za katerimi so se valili oblaki pare, in mi rekli: »Vidite, tu se vsak stušira in uredi pred odhodom. Za vse je čas, vlak pa tudi ne bo pogegnili. Odpelje takrat, ko zadnji iz pretekle izmene zasede v njem svoj prostor. Da smo državna železnica, bi vsekakor bili najbolj otlipljen primer ne-tožnega voznega reda.«

»Kaj pa s tistimi, ki naj šele pridejo?« sem vprašal. »So že tu. Pogledjte njihove bicikle in motorje. Mnogi pridejo tudi z našimi avtobusi, kako oro prej, nekateri pa so se pripeljali pravkar z vlakom. Vsi pa radi pridejo pred začetkom dela. Radi se pomeni med seboj, obiščejo knjižnico ali športno dvorano...«

Poskušal sem, da vse to za beležim. Da si zapomnim.

In obujbil sem si, da bom vsem svojim prijateljem vsaj nekaj povedal o tem.

Sedaj skušam izpolniti obljubo...

In želel bi, da tole prebere tudi mali Saki, tisti, ki mi je govoril o svojih konjih in kako si je moral njegov oče suliti žetih kruh. Z velikim okornim lesenim vozom. Ali s prevoznokotičjo.

Iz dvorane v dvorano so me vozili s transporterjem, mimo mene je pa zbrzelo še pet, deset, trideset drugih.

Saki, le verjemi svojim tovarišem!

Tovarišu, ki je šel poleg mene, sem dejal: »Ali je mogoče, da se je tu kaj v tako kratkem času toliko spremenilo? Ko se spominjam prigode na vlakcu, se mi zdi, da bom ugledal taiste lepe oči na kakem nagubanem obrazu z dolgimi brki, oči, ki prosijo, naj se popejemo prav z njegovim fjarakarjem za pet kovačev.«

Tovariš mi je povsem mirno odgovoril: »Je mogoče. In nikar ne govoriči tjavdan. Saj sam dobro veš, da se tisto, kar je bilo - tisto, nekoč - ne bo vrnilo nikoli več.«

»Prav imaš,« sem mu odgovoril. »Vse se spreminja.«

»Ničesar se ne spreminja... To je isto, kakor da sploh nisi nikoli rekel. Reci rajše: Kar je minilo, je minilo, kar je sedaj, je tako kot je in nič drugače. Ljudje so si sami izmislili tvoje vse se menja, da bi se tolažili. Prav tako so tudi tukaj govorili, desetletja. Pa poglej sedaj okrog sebe, a? Zato pa v tovarni nisi slišal nikogar, da bi govoril kakor ti. Oni govorijo, kako bo jutri. In delajo za tisto, kar bo jutri. Vse, kar je danes, dovolj različno govori samo zase.«

Oba sva morala naglo odskočiti. Mimo naju je pripeljal avtobus, poln počilih fantov, ki so končali svoj delovni dan.

Sedaj čutim, da je moj prijatelj imel prav.

Ze ko smo potovali proti Čupriji, sem skušal urediti vse svoje vtise, ki so mi kakor plima našli v spominu. Ni se mi posrečilo, iz preprostega vzroka: utegnil nisem. Slednji korak je prinesel s seboj kaj novega. Ali nekaj, kar zgineva.

V Čupriji nam niso pokazali tovarno kablov. Zato pa so nas takoj popeljali v dvorano Amaterskega gledališča, kjer nas je že čakala številna množica. Tudi tukaj so hoteli slišati »fakultetnike«.

»E, sinko,« mi je dejal na koncu neki čica, »si veš, zakaj živis. Vidis, jaz sem si nega dnj tudi želel, da bi govoril svojim ljudem, ko so morali delati na polju za gazdo Sima. Posodil jim je bil, kot iz dobročnosti svoje sroje, da so omlatili žito, oni pa so mu morali dati zato skoraj polovico. Žito je tvoje, mašina moja,« je rekel. Eh, jaz nisem smel govoriti. Prav res. Nisem smel!

In stvolasj stavec je udaril s palico ob tla.

»Pa sem le vesel, da sem doživel čas, ko lahko tudi moi vnuk vpraša vse, kar ga zanima. Veš, tisti lepoteč, ki je udarjen na strojništvo... da, prav tale. Čisto po svojem dedu se je vrgel...«

K nama je prišel mladenič z visoko črno kučmo na glavi in namejan. Izpod usnjene bunde sem opazil jopčič olivnozeleno barve. Take so nosili mladinci na avto cesti.

## SKUPNI JEZIK za skupne zadeve

Prav tega je dosedaj v novomeški občini, marjakača, konferenca občinskega sindikalnega sveta. Novo mesto, 6. februarja je mnogo stvari, ki so dosedaj visile v zraku, postavila na svoje mesto. Izredno velika udeležba delegatov in predstavnikov oblasti in množičnih organizacij je pokazala zanimanje in čut odgovornosti za reševanje skupnih problemov.

Gospodarstvo občine se je v preteklih letih zelo razvil. Pri tem pa so premojali mislili na potrebo ljudi, ki delajo v podjetjih in ustanovah. Tako so se nekatera komunala vprašanja tako zapletla, da njih reševanje ni bilo mogoče trpi odlaganja. Za izvajanje tega pa ni odgovorna samo komunna s svojimi sredstvi, pač pa v enaki meri tudi podjetja. Gradnja stanovanjskih enot, izboljšanje pogostih delavskih panog, občinski proračun z izdatki ni niti dosegel dohodkov - torej je občina Videm-Krško ena izmed redkih, ki proračuna ni prekoračila.

Uspehi iz leta 1958 in perspektivni plan petletnega perspektive razvoja narekujejo nove naloge v letu 1959. Predvsem bodo morali v občini Videm-Krško KAR NABOLJ IZKORISTITI ZMOGLJIVOSTI INDUSTRIJE, OBRTI IN OSTALIH VEČ GOSPODARSTVA POVEČATI PRODUKTIVNOST DELA IN PRETI NA PLACEVANJA PO UKINU TER SE KOLIKOR JE LE MOGOČE POSVETITI REŠEVANJU VPRASANJA DRUŽBENEGA STANOVANJA. To so osnove, na katerih bo zgrajen družbeni načrt za leto 1959.

Občina bo v želji, da bi to dosegla, usmerjala investicijsko potrebo po asanaciji vodnjakov ter preureditvi in vzdrževanju lokalnih cest (obseja za 7 milijonov sitisov). Na podeljeju so bila elektrificirana štiri področja z več kot 20 vasi in naselji. Občina je za to prispevala 16 milijonov dinarjev, mnogo pa je prispevalo tudi prebivalstvo v gradivni in delom (bilju 14 milijonov). Občina Videm-Krško je v letu 1958 dosegla doslej največje uspehe v komunalnih gradnjah in dejavnosti, družbeni plan pa je bil uspešno izpolnjen tudi v posameznih gospodarskih panogah. Občinski proračun z izdatki ni niti dosegel dohodkov - torej je občina Videm-Krško ena izmed redkih, ki proračuna ni prekoračila.

Uspehi iz leta 1958 in perspektivni plan petletnega perspektive razvoja narekujejo nove naloge v letu 1959. Predvsem bodo morali v občini Videm-Krško KAR NABOLJ IZKORISTITI ZMOGLJIVOSTI INDUSTRIJE, OBRTI IN OSTALIH VEČ GOSPODARSTVA POVEČATI PRODUKTIVNOST DELA IN PRETI NA PLACEVANJA PO UKINU TER SE KOLIKOR JE LE MOGOČE POSVETITI REŠEVANJU VPRASANJA DRUŽBENEGA STANOVANJA. To so osnove, na katerih bo zgrajen družbeni načrt za leto 1959.

Občina bo v želji, da bi to dosegla, usmerjala investicijsko potrebo po asanaciji vodnjakov ter preureditvi in vzdrževanju lokalnih cest (obseja za 7 milijonov sitisov). Na podeljeju so bila elektrificirana štiri področja z več kot 20 vasi in naselji. Občina je za to prispevala 16 milijonov dinarjev, mnogo pa je prispevalo tudi prebivalstvo v gradivni in delom (bilju 14 milijonov). Občina Videm-Krško je v letu 1958 dosegla doslej največje uspehe v komunalnih gradnjah in dejavnosti, družbeni plan pa je bil uspešno izpolnjen tudi v posameznih gospodarskih panogah. Občinski proračun z izdatki ni niti dosegel dohodkov - torej je občina Videm-Krško ena izmed redkih, ki proračuna ni prekoračila.

Uspehi iz leta 1958 in perspektivni plan petletnega perspektive razvoja narekujejo nove naloge v letu 1959. Predvsem bodo morali v občini Videm-Krško KAR NABOLJ IZKORISTITI ZMOGLJIVOSTI INDUSTRIJE, OBRTI IN OSTALIH VEČ GOSPODARSTVA POVEČATI PRODUKTIVNOST DELA IN PRETI NA PLACEVANJA PO UKINU TER SE KOLIKOR JE LE MOGOČE POSVETITI REŠEVANJU VPRASANJA DRUŽBENEGA STANOVANJA. To so osnove, na katerih bo zgrajen družbeni načrt za leto 1959.

Občina bo v želji, da bi to dosegla, usmerjala investicijsko potrebo po asanaciji vodnjakov ter preureditvi in vzdrževanju lokalnih cest (obseja za 7 milijonov sitisov). Na podeljeju so bila elektrificirana štiri področja z več kot 20 vasi in naselji. Občina je za to prispevala 16 milijonov dinarjev, mnogo pa je prispevalo tudi prebivalstvo v gradivni in delom (bilju 14 milijonov). Občina Videm-Krško je v letu 1958 dosegla doslej največje uspehe v komunalnih gradnjah in dejavnosti, družbeni plan pa je bil uspešno izpolnjen tudi v posameznih gospodarskih panogah. Občinski proračun z izdatki ni niti dosegel dohodkov - torej je občina Videm-Krško ena izmed redkih, ki proračuna ni prekoračila.

Uspehi iz leta 1958 in perspektivni plan petletnega perspektive razvoja narekujejo nove naloge v letu 1959. Predvsem bodo morali v občini Videm-Krško KAR NABOLJ IZKORISTITI ZMOGLJIVOSTI INDUSTRIJE, OBRTI IN OSTALIH VEČ GOSPODARSTVA POVEČATI PRODUKTIVNOST DELA IN PRETI NA PLACEVANJA PO UKINU TER SE KOLIKOR JE LE MOGOČE POSVETITI REŠEVANJU VPRASANJA DRUŽBENEGA STANOVANJA. To so osnove, na katerih bo zgrajen družbeni načrt za leto 1959.

Občina bo v želji, da bi to dosegla, usmerjala investicijsko potrebo po asanaciji vodnjakov ter preureditvi in vzdrževanju lokalnih cest (obseja za 7 milijonov sitisov). Na podeljeju so bila elektrificirana štiri področja z več kot 20 vasi in naselji. Občina je za to prispevala 16 milijonov dinarjev, mnogo pa je prispevalo tudi prebivalstvo v gradivni in delom (bilju 14 milijonov). Občina Videm-Krško je v letu 1958 dosegla doslej največje uspehe v komunalnih gradnjah in dejavnosti, družbeni plan pa je bil uspešno izpolnjen tudi v posameznih gospodarskih panogah. Občinski proračun z izdatki ni niti dosegel dohodkov - torej je občina Videm-Krško ena izmed redkih, ki proračuna ni prekoračila.

# V VOLJI STA MOČ IN USPEH

Kulturnoprosvetno delo je v senovški občini zelo obširno. Štiri društva: dve Svobodi, brestanška in senovska, ter prosvetni društvi v Gornjem Leskovcu in Koprivnici, živahno razvijajo svojo dejavnost. Več o tem nam je povedal predsednik občinskega sveta Svoboda Senovo, tovariš ANTON HORJAK.

»Svobodi v Brestanici in Senovem imata že staro tradicijo in razvite vse vrste dejavnosti. Ker sta Senovo in Brestanica največji središči v

delovanje občinskega sveta Svoboda usmerili predvsem tja.

## KULTURNOPROSVETNO DEJAVNOST NA VAS

Nastolili smo se na prosvetne delavce — učitelje in uspehi. Z njihovo pomočjo smo ustanovili in razvili prosvetni društvi v Gornjem Leskovcu ali pri Antonu, kot pravimo po domače, ter v Koprivnici. V Koprivnici je vodja društva šolski upravitelj tovariš Martin Plautajner, njegova desna roka pa je Avgust Buh. Začetki so bili zelo skromni, vendar so z vztrajnostjo uspeli in v eni od učilnic zgradili majhen priročen oder. Vse so uredili in naredili s skromnimi finančnimi sredstvi. V okviru društva deluje dramska sekcija, ki vsako leto uprizori tri ali štiri odrska dela. Imajo tudi pevski zbor in majhno knjižnico; ta je pričela delovati pred dvema letoma s 50 knjigami, ki smo jih dali mi. Nekaj knjig so dokupili, letos pa jim nameravamo pomagati z novo posojilo tudi mi. V Gornjem Leskovcu ima prosvetno društvo dramsko sekcijo in majhno knjižnico. Obe društvi nimata ne primernih prostorov ne finančnih sredstev, pa kljub temu delujeta. Vsaka odrska uprizoritev je za kmečko prebivalstvo veliko doživlje. Letos sta se obe dru-

štvi že predstavili gledalcem vsako z enim dramskim nastopom, pripravljata pa se že na nove uprizoritve.

Mimogrede bom omenil, da bodo naša prosvetna društva in Svobode v občini, letos uprizorila več nastopov. Brestanška Svoboda bo pripravila pet odskih del, senovska tri, prosvetni društvi Koprivnica in Gornji Leskovec pa vsako po dve do konca meseca marca letos, torej še pred pričetkom kmečkih del.

## IZOBRAŽEVANJE ODRASLIH

Zaradi nekdanj neurejenih razmer, predvsem v času vojne, je pri nas v hribovitih pre-

delih tudi nekaj ljudi skoro brez vsake šolske izobrazbe. Med njimi so celo nepismeni, včinoma pa s pomanjkljivo izobrazbo. Zato smo se odločili za neke vrste skrajšan pouk učnega gradiva višjih razredov osemletke. To splošno izobraževanje, neke vrste šola za odrasle, bo obsegalo dve stopnji. V prvi stopnji bomo obdelali gradivo petega in šestega razreda, v drugi stopnji pa gradivo sedmega in osmega razreda. Pouk bo trajal šest mesecev. Letos bomo pričeli s prvo stopnjo in naslednje leto nadaljevali z drugo. Potrebna sredstva upamo dobiti pri gospodarskih organizacijah v občini.

## Hrup in umetnost

2. februarja so nam zaigrali v veliki dvorani brežiškega prosvetnega doma »Veseli planšarji« s sodelovanjem znanega »Korja«. Nad 400 ljudi je napolnilo dvorano do zadnjega kotička, zunan pa je ostalo še približno 100 ljudi, ki niso dobili več vstopnic. Ti so se obnašali kot da ne živimo v 20. stoletju, kričali so in razbijali po vratih še med predstavo in motili potek sporeda.

Primerjajmo dogodek še z udeležbo na obisku izvrstnega vokalnega kvinteta »Slovenski dom« iz Zagreba, ki je gostoval v Brežicah pred dnevi, a je tedaj dvorana zevala — zaradi praznine.

Radi hlastamo po izrazito vaškem hrupu, za umetnost pa — žal — ne kažemo takega zanimanja...

—ek

# MLADINA in šolska reforma

Govorili in razpravljali smo o negativnem sprejemanju predloga za šolsko reformo. Če natanko preberete tisto, kar piše v »Solski reviji«, boste videli, da govorimo mi o enem, oni pa o drugem z istimi izrazi; kratko in malo ne razumemo se. In to se ponavlja vsak dan. Gre bolj za nerazumevanje kot pa za nasprotovanje. Tu smo govorili o osvobajanju osebnosti. Ta izraz je konkretno pomenil odpravljanje metod stare šole, odpravljanje tega, da se vzgaja učenec v šoli za to, da uboga oblast, da uboga starejši in stopa po poti, ki je vnaprej določena z moralnimi določili tedanje družbe; ta določila se sicer morejo v naši dobi spremeniti, toda za to ne bi bilo treba spreminjati tudi načina vzgoje. Dejali smo: ne maramo tega, temveč potrebujemo človeka, ki je našel svojo pot in jo usmerja v razmerah in položajih, ki jih dejansko daje naša družba, dati mu moramo priložnost — to kaže tudi naša organizacija — da postane oseba, da sam aktivno, ustvarjalno deluje, da bo delaven činitelj.

Tovariši so menili, da je to deklaracija o šolskih načelih in da naj si takega človeka kar narišemo — o tem tukaj ni treba govoriti. Gre za reformo, za reformo nečesa, kar že imamo. Če bomo to razumeli, ne bo nepotrebnih razprav. Potem gre še za vprašanje učenja in dela kot moralnih kakovosti. Kazale so se že namreč težnje, da to ne bi bile več moralne kakovosti in da bi postajale zmeraj bolj potrebne mladine. Torej, ne učenje v starem pomenu besede: učite se, gulite se, gulite se. To smo zamenjali z novim: naučite se ta program, pridobite, usvojite si znanje (ne pa: nabirajte si znanje). S tem pa smo že postavili učenje nad potrebo, postavili smo učenje za moralno kategorijo, torej celó, če hočete, postavljamo učenje na višjo raven, veliko določenejše, konkretnije. Če stvari osvetlimo tako, potem ne bo več slepomišlnih razprav in nasprotovanj. Nekateri so namreč bolj gledali na zunanje oblike, namesto na pomen in vsebino. Zato so udarjale na dan take stvari. Če teh stvari ne pojasnimo, se ne bomo sporazumeli in ne bomo nikoli prišli do sodelovanja in sicer zato ne, ker govorimo o različnih stvareh z istimi izrazi. Prepričali se bomo o pomenu besede »učenje«, toda to je brez pomena in brez zveze s stvarnostjo, posebno pri nas. Gotovo je ta stvar že tako dozorela, da jo bomo premeslili z moralnega področja na področje stvarnosti in potreb. Smo v prehodni dobi, kjer bi to težnjo zares spremenili v potrebo, toda upoštevati moramo praktične cilje in ob tej težnji videti kaj moramo storiti danes in kaj jutri. To težnjo bomo morali gojiti in jo obdržati. Da bi delo in učenje postala potreba, to je tudi organizacijsko težko doseči, toliko bolj, ker imamo še stare šole.

Marx in Engels sta si zamišljala delo v šoli precej drugače, kakršno je danes pri nas. Postavila sta naslednje naloge: delo je obvezno za vse ljudi; šola mora biti povezana z delom. To je v Engelsovih pripravljanih delih za Komunistični manifest še bolj poudarjeno kot pa potem v Manifestu Otroka se mora počasi uvajati v proizvodni proces in ne samo, da se mora uvajati vanj, temveč mora v okviru obče delovne obveznosti obremeniti tudi delati, pa čeprav se pri tem delu v glavnem učil.

Znano vam je, da nismo ostvarili ne prvega ne drugega. Da bi pojmovali delo kot obveznost, ki bi morala biti obveznost za vsakogar, tega zakona pri nas najbrž ne bo nikoli. Prej bomo dosegli to, da bo vsak član zares delal. Nimamo niti toliko sredstev, da bi mogli delati vsakdo in da bi ga morali k temu siliti. Z razvojem sredstev se ljudje res tudi zabavajo in delajo... toda to je vprašanje, ki ni povezano z našimi problemi.

## KAJ POVZROČA NESPORAZUME

Po drugi strani pa niti nimamo možnosti, da bi pritegnili mladino k takemu delu. Zato smo poskušali prehodne oblike, n. pr. šolske zadruge, kateri učenci delajo, če že ne tako kot v proizvodnji, pa vsaj nekako podobno. Tako je tudi z delom v laboratorijih, seminarjih in podobno.

Z družbenim upravljanjem v šolah približujemo učence delu in družbeni stvarnosti, in sicer jih približujemo s precej hitrimi in zanesljivimi koraki. Tu lahko storimo mnogo več, kot pa na drugih področjih. Naši dijaki morejo prej gotovo sodelovati tudi na zborih volivcev in v oblastnih organi, kjer resda nimajo zmeraj pravice do aktivnega sodelovanja, morejo pa razpravljati na popolnoma enakopravni ravni.

Pri tem smo napravili šele del prehoda od stare šole, v kateri nismo imeli prav nič od vsega tega, k novemu načinu, ki se bo razvijal zmeraj bolj in se vedno bolj približeval tisti razvojni stopnji, ko bodo mladi ljudje začeli delati v obsegu, ki ga zmorejo in jim je potreben.

Lahko bi dejali, da to nasprotuje nekaterim težnjam, posebno na zahodu, kjer so proizvajalne sile bolj razvite in kjer že polovica ljudi ne dela; dela samo polovica, ker so druga polovica otroci in upokojenci — število upokojencev se nenehno veča — in kjer je potreba na aktivnem delu vedno manjša. To je res. Toda v tem je tudi neka »napaka«, ker je namreč tam mladina izločena iz javnega življenja in zato tava, zato se tam razvija mladinski kriminal itd.

# Nova šola na Čatežu

V nedeljo, 8. februarja, so prebivalci Čateža in bližnje okolice proslavili pomembno zmago. Slovesno so odprli novo šolo, ki jo so zgradili v tesnem sodelovanju prebivalstva z ljudsko oblastjo. 128 učencev se je preselilo v novo stavbo. V svetlih in prostornih učilnicah sodobno urejenega šolskega poslojpa bodo odslej laže sodelovali pri pouku in sprejemali znanje. Nova šolska stavba je lepa, v njej so 3 prostorne učil-

nice, učilnica za tehnični pouk, soba za učila, stanovanje za hišnika in vzorno urejene sanitarije. V vsaki učilnici je tudi umivalnik s tekočo vodo. Stavba ima svoj vodovod z motorno črpalko.

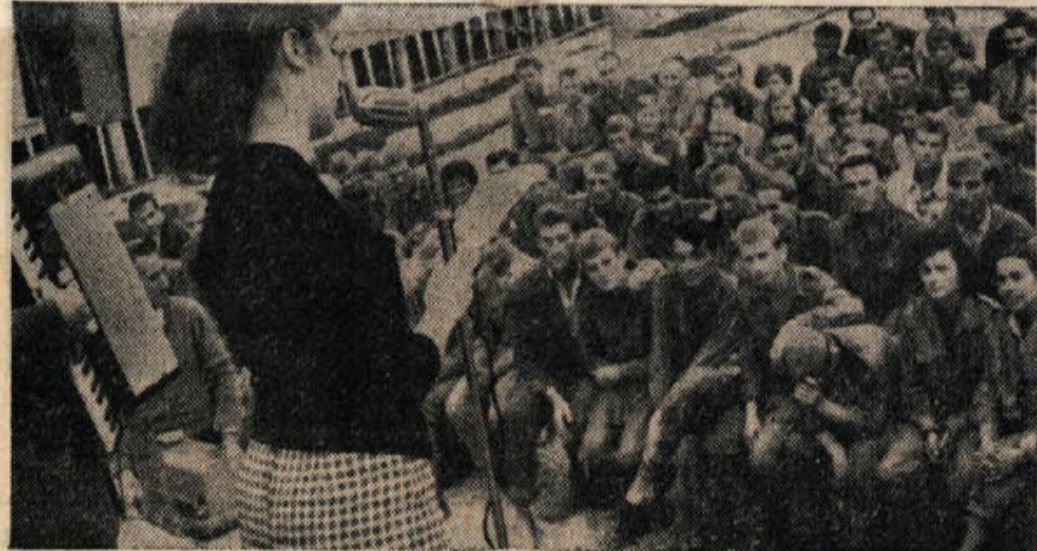
Stara šolska poslopja je bilo med vojno uničeno. Šola je po vojni goštalova v zaslihanjeh. Šolski odbor se je kljub obupavanju posameznikov lani zagreval v delo za zgraditev nove šole. Prebivalci so žrtvovali 2.895 prostovoljnih delovnih ur, šolski otroci 682 delovnih ur in sladikalna podružnica cestnih delavcev 227 prostovoljnih ur pri gradnji stavbe. Prostovoljno gasilsko društvo je darovalo 27 kub. m peska, v apnenici, ki so jo zgradili, so izdelali 25 ton apna, vaščani so darovali za žganje apna 72 prostorninskih metrov drv in prispevali tudi 24 kub. metrov smrekove hlodovine za stavbo. Da bi gradnjo pocenili, so gradili stavbo v lastni režiji. Okrajni ljudski odbor je prispeval 9 milijonov dinarjev, občina Trebnje pa 3 milijone 700 tisoč dinarjev. Tako so s sodelovanjem vseh in s pomočjo oblasti zgradili na Čatežu novo šolsko poslopje. Dve učilnici sta že opremljeni z novo sodobno šolsko opremo.

## Celjski gostovali v Vidmu-Krškem

Pred kratkim je Celjsko mestno gledališče gostovalo v domu »Svobode« v Vidmu-Krškem z dramo »Klič M zaradi umora«.

Članj Celjskega mestnega gledališča so že znani v tem kraju, saj je v letošnji sezoni to že druga uprizoritev. Da občinstvo ceni njihovo igranje, je bila dokaz polna dvorana, ki jih je ob koncu pozdravila s toplim aplavzom.

M



Spet se pripravila mladina v delovne brigade; avto cesta mora steči od Ljubljane do južnih makedonskih meja. Za bogato in pestro kulturno-prosvetno življenje bo tudi letos poskrbljeno tako kot je bilo lani. Vsak dan zanimiva predavanja in spoznavanje sveta z govornjo, pisano in tiskano besedo...

# Slovenske bibliofilske izdaje

(Nadaljevanje)

Pogledimo si prave bibliofilske izdaje kot so razstavljene:

- Poezije doktorja Franca Prešerna. Uredil L. Pintar. V Ljubljani 1909. Krasotna izdaja v 600 numeriranih izvodih. Izšlo je tudi dvanajst navadnih izdaj. Ivan Cankar. Kurent, 10 ročnih izdaj 1915—1920. Vladimiru Prešernu B. Jakca. (Po Jakčevi izjavi podpisane) je bil izdelan le en izvod. Miha Maleš; Rdeče lučke in risbe o Ljubezni. Ljubljana 1929. 100 numeriranih izdovodov z avtorjevim podpisom. Blätter aus der slowenischen Lyrik. Ljubljana 1933. Izšlo v 400 numeriranih izvodih. Juscelawische Frauenlyrik. Ljubljana 1928. Izšlo v 500 oštevilčenih izvodih. Prešeren Fr.: Gedichte. Ljubljana 1936. Izšlo 200 numeriranih in v pergament vezanih krasotnih izdovodov s Prešernovim portretom — radiranko B. Jakca. Prešeren Fr.: Kerst per Savizi. Izšlo 500 numeriranih izdovodov v umetnem rokopisu z vpisom subskribenta. Izdelal I. 1936 S. Gladnik. A. Daudet; Pisma iz mojega mlina. Ljubljana 1938. Bibliofilskih

- izdovodov 800, numeriranih od 1 do 800, navadna izdaja tudi numerirana od 901—3000. Macha K. H.: Maj. Ljubljana 1939. Izšlo 250 numeriranih izdovodov. Erben K. J.: Zaklad. Ljubljana 1939. Izdaja v 100 numeriranih izvodih. Gregorčič S.: Ojki. Ljubljana 1939. Izdaja v originalnem umetnem rokopisu z imenom subskribenta v 500 numeriranih izvodih. Izvodi 1—150 so na Toronoh papirju in vezani v pergament. Izdelal S. Gladnik. Sedem Andersenovih pravljic. Ljubljana 1940. Opremlil H. Smrekar. Naklada obsega 300 numeriranih natisov.

## Novo mesto ob slovenskem kulturnem prazniku

Kakor vsako leto je tudi letos Novo mesto počastilo Prešernov spomin s slavnostno akademijo, ki jo je priredilo PD »Dušan Jereb« v četrtek 5. februarja. O Prešernu je govoril profesor Karel Bačar. Poudaril je, da ob takih prazniških navadno ocenjujemo velik pesnikov pomen za rast in utrditev slovenstva v njegovem političnem in splošno-kulturnem okviru. Manj se ustavi samo ob njegovi srčno občuteni ljubezni liriki. Prav je, da pri njem ne pozabimo, kako je v pesmih prav to človeško stran, ljubezen, izpovedal tako, da stoji v vrsti največjih svetovnih pesnikov.

Zdravico. V drugem delu sporeda je simfonični orkester pod vodstvom Ivana Mitaga ubrano odigral pet domačih in tujih skladb.

Prireditve je v celoti zavrnila enoten in prijeten vtis pri poslušalcih, ki so napolnili dvorano.

## Priznanje mladim literatom

V soboto zjutraj so se v novomeški gimnaziji zbrali vsi dijaki in profesorjski zbor gimnazije h kratki, toda prisrčni proslavi ob Prešernovem spominskem prazniku. Z jedernatim orisom pesnika in njegove dobe je dijak Jože Sintič uvedel program, v katerem so se zvrstili recitatorji Prešernovih pesmi. Prireditve so dijaki domiselno povezali s priznanjem onim sošolcem, ki so se izkazali na kulturno-literarnem področju. Njih glasilo je dijaški list »Stezičec«, ki ga redno izdajajo v 400 izvodih, kar resnično preseneča. Komisija, ki so jo sestavljali pesnik Severin Šali, profesorja Miljan Dodič in Janez Kolenc, je ocenila prispevke v »Steziču«, pohvalila zavzetost dijakov za redno izhajanje in razširjanje njihovega glasila ter nagradila z lepimi knjigami najboljši sodelavci in uredjalce. Nagradjeni so bili dijaki Jože Gričar, Vor uradnik J. St. Stič kot pobudnik časopisa, so delavci Drago Kolenc, Dušan Andoljšek, Zvone Pelko, Tomaž Colarič in Zlata Pestner.

# S Prešernovim prijateljem Vrazom po Beli krajini in Dolenjski — leta 1841

(Nadaljevanje in konec)

... Tudi Uskokinje so lepo obložene. Nosijo na rokavih in na prsih lepo vezeno srjaco, ki jim sega čez kolena in je prepasana z rdečim pasom. Povrh srjace nosijo zobun ali pa zobunu podobno krojen kožuh. Predpasnik je tkan iz modre in rdeče volne, podobno preprogi z resicami. Poleg tega nosijo hlače iz temnega in nogavice iz modro in rdeče vezanega sukna ter čevlje. Dekleta imajo po hrbtu visečo kito, ki so vanjo vpleteni biseri in drugi okraski ter rdečo kazo na glavi. Zene pa spletajo lase v dve kiti, ki jim viseta z ene in druge strani po prsih; vanje vpletajo isto kar dekleta. Nemešto kape imajo na glavi pešče...

Nih in preč. g. opatu Albrechtu, ki je dober domorodec. Bodi zdrava, moja razborita posestrima! — Če mi ta kočija, podobna lačnemu hrtu, vratu ne zlomi, ti bom pisal iz Ljubljane. Nato sta najela voz do Ljubljane in prispela tja 4. aprila zvečer. Kar sta doživela, popisuje Vraz v drugem pismu. V Ljubljani, dne 8. aprila 1841. Prispela sva sem 4. tega meseca zvečer. Štiri dni — in jaz nisem med tem se ničesar napravil, razen da sem obiskal svoje stare znanke; bil sem v knjižnici, v Kazinu, v treh, štirih cerkvah in v treh štirih krahmah... Toda pozabil sem ti sporočiti dalje zgodbo o soncu. — Rekel sem ti, da v Novem mestu Rri soncu nisem videl sonca. No, zdaj ti moram povedati, da nama je na dan odhoda vendar le posijalo. O sonce, da te ne bi odlo! Bilo je pa tako. Pri odhodu sva vprašala postrežnico, koliko sva dolžna. Kmalu zatem se pojavi ženska, ki bi v Novem mestu lahko zalegla vsaj za pol sonca, in je tako vzhajala, da bi bila od žarkov iz njenih ust najina žepa skoraj prazna. Ne zameri, če ne

povem, koliko sva plačala, kajti tisti hip sem se zaklel, da tega števila nikoli več ne bom ne izustil, ne zapisal. Celó tebi tega ne morem povedati. Ponašljaje madžarske pregovore, sem takoj naj ves glas zaklical kočijažu, naj pože, da čimprej odneseva svoje skromno imetje iz tega pekla. Celó Izmajl, ki je razjezil — Izmajl, ki ima golobijo dušo, Izmajl, ki je navajen plačevati po prusko. Prenočevala sva na Pljuski vasi, ki leži približno v sredini med Novim mestom in Ljubljano. Tu sva naletela na prvo lepo Kranjico, od katere si je Izmajl zapisal nekaj besed, jaz pa pol pesmi, ki sama na sebi sicer ni kaj vredna, pač pa več zaradi peške ki na prvi pogled dobro bere ilirski, čeprav pravi, da ni še nikoli imela v rokah ilirske knjige. Ima je je Tezeja Pajk. Glede prenočitve ti svetujem, da poveš svojemu Petru, naj zavije

v Pljuski, na desno takoj pri prvi veliki hiši, ki stoji med dvema drugima velikima hišama, če boš kdaj potovala v Ljubljano.

Danes je veliki petek, obiskati moram nekaj grobov; prvo, da zadostim svoji pobožnosti, drugo, da spotoma pozabim današnje postno kosilo. Za jutri sva povajena na kosilo k dr. Crobathu, s katerim se bova po obedu odpeljala proti Kranju, da prejemo veliko noč med preprostimi ljudstvom. Sem se bomo vrnili v ponedeljek, da vidimo kazinski ples ali, bolje povedano, evet ljubljanskih lepotic....

Stanko

In res! Na veliko soboto so se odpeljali v Kranj in drugi dan, na veliko noč, ogledovali mesto. Toda Vraz je gledal vse to brez prave veselja. Ta dan vse od radosti pleše. Pripelje se poštini voz. On plane k oknu, najrajši bi se odpeljal, kajti poštini voz gre na jug, on pa si želi Hrvatske. — »Hrvatska«, vzklika v pismu Dragojli, »mi je ljuba kakor mati, kakor sestra, kakor draga. Nikjer ne morem mirno misliti kakor na Hrvaškem, nikjer mirno spati kot na Hrvaškem in tudi nikjer drugod ne bom mirno umrl kakor na Hrvaškem.«

Šele v torek, 13. aprila, so se vrnili v Ljubljano in že drugi dan je Vraz zbolel. Prijatelj je sam nadaljeval pot v Celovec. Po 10 dneh je bil Vraz z zdravnikovo pomočjo spet na nogah, vendar se je oglašil Dragojli šele 1. maja.

Medtem se je udeležil plesa v Kazinu, kamor ga je popeljal Prešeren. Prireditve opisuje takole:

»Dekleta lepa, fantje lepi, da se jih skoraj ne moreš nagledati. A kako plešejo? Čisto brez strasti, kakor da bi bili na tla. Dekliška telesa so krasna, vredna, da bi rodila rešenika, a duh? Ne, nimajo ga. In junaki lepi, tanki, visoki, da jih je veselje pogledati; vendar pod temi, po tuje krojenimi oblekami, ne dije nikakršno srce. Nisem mogel brez žalosti gledati teh lepih slovenskih — ilirskih postav, moral sem vzdihniti: Kam si odšla, mati Slava, iz teh svetov? V resnici božji, vsak tak mladenič se zdi kakor cerkev, ki jo je bog zapustil.«

Tako je občutil domorodec Vraz kranjsko narodno mladost in privrženost tujim vzorom in navadam. Ko je pisal to pismo, se je nahajal že v Ribnici pri graščaku Rudežu, zbiralcu in zapisovalcu ljudskih pesmi.

»Nastani sem se,« piše Dragojli, »pri g. Rudežu, ribniškem graščaku, zelo izobraženemu človeku, dobremu očetu svojih otrok in tlačanov in — kakor se razume — dobremu poznavalcu in ljubitelju slovenske narodnosti. — Izmed vseh Kranjcev zna on najbolj ceniti in presojati narodne dragocenosti. Ze pred 20 in več leti je nabiral s slavnimi pesnikom Ilirije — Vodnikom narodne pesmi in druge drobtine, ki mi jih je vse izročil za prepis. Hvala njegovi dobroti in skrbnosti, kajti da ni

on tedaj zbral, bi bile propadle najboljše in najlepše kranjske narodne pesmi. Iz njegove zbirke sem si prepisal mnogo lepih stvari, ki jih ne zna nihče več peti, čeprav bi mu dal za vsako vrsto cekin... V njegovi hiši se skoraj docela govori slovenski. Otroci se do desetega leta ne smejo učiti nemško.«

Vraz se je torej v Rudeževi družini vsestransko počutil dobro, delal pa je od tod tudi izlete. Kočevje je bilo zanj čisto nov svet. Ni se mogel načuditi ženam v belih, modro obšitih telovnikih, v rdečih nogavicah in belih, drobno nabranih srcaih. Od daleč se mu je zdela, kakor da gleda Hrvatice. Ko pa so prišle bliže, je videl, da so Kočevarice. Všeč mu je bilo, da so Kočevarji razen jezika bolje ohranili slovensko narodnost kakor Kranjci: »Pri njih je še noša, ki so jo ostali Kranjci odvrli in prevzeli nemško,« je zapisal.

Nato se je vrnil v Ljubljano. S tem je bilo konec potovanja po naši Dolenjski, vendar še ni odšel domov. 19. maja je šel na Koroško, da vidi ziljsko žegnanje, bil v Celovcu, nato na Bledu, potem spet v Rožu in jo mahnil še na Štajersko. 10. avgusta se je vrnil v Zagreb, s čimer je bilo to najdaljše Vrazovo potovanje po Slovenskem končano. Toda potovanje mu je nakopalo sumov pri uradni oblasti, tako da se je zanimal zanj sam policijski minister Sednitzky.

K. Bačar

SPORT IN TELESNA VZGOJA • SPORT IN TELESNA VZGOJA • SPORT IN TELESNA VZGOJA

Dolenjski gozdarji za FRICOV POKAL

NAS POMEMKI

IVAN ANDOLJSEK

Smotrno učenje

naj zagotovi otrokov uspeh v šoli

Zato je prav, če starši večkrat opozore posebno mlajše učence, naj poslušajo, ko daje učitelj nalogo. Cim znajo učenci nižjih razredov pisati, je najbolje, da si zapišejo po učiteljevem navodilu v posebni zvezek tisto, kar imajo za vajo. Tako se učitelj in starši izognejo neveselostim, ki nastanejo zaradi pozabljenosti in raztresenosti učencev.

Če govorimo o domačih nalogah, mislimo navadno le na pismene izdelke. V resnici pa sodi k domačim nalogam tudi učenje, pripravljavanje gradiva za učno uro (učitelj naroči, naj učenci poiščejo kakšne razglednice, fotografije, izražajo za obravnavo snovi iz zemljepisja, zgodovine), opazovanje kakšnih živali, orodja, pokrajine itd.

Domače naloge naj izdelava otrok doma, da dosežejo svoj namen. Naloge so ogledalo učenčevega sodelovanja pri pouku in zrcalo njegovega značaja, razodevajo pa tudi odnos staršev do njih. Če učenec ne zna samostojno napraviti naloge, je znak, da snov ne obvlada. Zato mu je treba pomagati, a samo toliko, da nalogo kolikor toliko sam izdela. S preveliko pomočjo pri izdelovanju nalog učenec le škodujemo. Ako izdelamo namesto njegovega računsko nalogo, preprečujemo razvoj otrokovega mišljenja in veščine za računanje. Če mu napišemo slovensko nalogo, namesto da bi mu približno povedali, kako naj jo napravi, zaviramo razvoj njegovega opazovanja, jezikovnega izražanja in presojanja ter vrednotenja. Preveliko prizadevanje staršev učitelja kaj hitro ugotovi; učenec ne zna rešiti iste ali podobne računsko naloge v šoli, slovenska naloga pa se razlikuje od naloge odraslega po miselnosti, besednem zakladu in stilu.

Ako učenec večkrat zapovrstijo ne zna izdelati domačih nalog, se je treba posvetovati z razrednikom. Le če večina učencev ne zna izdelati določenih nalog, je znak, da nekaj ni v redu s poukom.

Zapackane, sččkane in na pol izdelane naloge so spričevalo neretnosti, površnosti in premajhne odgovornosti do dela.

Domače naloge naj izdelava učenec po možnosti še tisti dan, ko jih dobi. Tako snov utrjuje in se še spomni navodil, ki jih je dobil v šoli. Cim dalj odlašajo z izdelavo naloge, tem manj je verjetno, da jo bo dobro izdelal. Nekateri učenci spišejo nalogo šele potem, ko so se naučili to in ono snov. Sicer res ni ugotovljeno, če je tako bolje vendar se zdi, da je pametneje, če učenec najprej izdela pismene naloge.

Rekli smo, da pismenih domačih nalog ne sme biti na dan preveč. Povprečen učenec nižjih razredov bi jih moral pripraviti v eni uri, učenec višjih razredov pa v kakih dveh urah. Ako v splošnem porabijo učenci kakšnega razreda več časa, se je treba o tem pogovoriti s šolo.

Starši so seveda dolžni naloge pregledati. Če jih učenec v redu napravi, zasluži priznanje. Dobre domače vaje niso lahko delo. Te ga bi se morali zavedati v prvi vrsti tisti starši, ki otroku ne privoščejo dovolj časa za izdelavo. Seveda pa bi se morale tega zavedati tudi učne moči — posebno še matematiki. Učenec se res mora z nalogami navajati na samostojnost, a tako spet ne, da bi dober matematik reševal nalogo po več ur.

Večkrat se primeri, da dobivajo učenci domače naloge tudi čez počitnice. Ako med poukom redno in vztrajno delajo, so jim počitnice potrebne predvsem za sprostitve in oddih. Čeprav dijaki med počitnicami marsikaj pozabijo, jih vendar ne kaže obremenjevati z vsem mogočim. Če čuti učenec, da je v tem ali onem predmetu šibak in se starši zanj zanimajo, bodo gotovo z njim toliko delali, da si bo opomogel.

Tež nekaj misli sem povedal zato, ker vem, da se mnogi učenci ne znajo učiti, napisal pa sem jih tudi zavoljo tega, da bi se ta ali oni izmed staršev, ki kakorkoli sodelujejo pri reševanju šolskih problemov, pogljobil vanje in o njih razmišljali. Teorija in praksa me učita, da bi tisti, ki globlje gleda — dobro vidi in je pravičen do otroka pa tudi do učitelja.

Fantje pozdravljajo

Dolenjska Jože Smoljič iz Vrbovca in Pavle Dremelj iz Sentvidla ter Trboveljčana Franjo Blažun in Ignacij Jeran, ki služijo vojaški rok v Beogradu, pozdravljajo svoje starše, brate in sestre ter vse bralce Dolenjskega lista.

Pozdravi iz Beograda

Stane Bartol, ki služi vojaški rok v Beogradu, nam je pisal: — Prosim uredništvo, da objavi mojo čestitko: Pozdravljaj vse Dolenjce, bralce Dolenjskega lista, vse domače, sestro Rezko in brata Viktorja, najlepše pa pozdravljaj sestro Marijo, ki mi je naročila Dolenjski list!

Začetek slab!

Poročali smo že o obsebnem nartu in široko zastavljeni nabiralni akciji za graditev preprostih telesnovzgojnih objektov. Okrajna komisija je pred dnevi ugotovila, da je dosežani odziv pri večini občinskih ljudskih odborov pravi slab. Večina občin se ni postavila potrebnih štabov, zaradi česar tudi se ni pregleda potreb posezmenih krajev. To pa je trenutno glavna naloga občinskih svetov za telesno vzgojo oz. komisij za telesno vzgojo pri svetih za solstvo, kulturo in prosveto, koder svetov za telesno vzgojo nimajo.

Samo s široko, vesplošno nabiralno akcijo bodo dobile šole, telesnovzgojna ter športna društva potrebna telovadiska in igrališča. Vsa zbrana sredstva bodo ostala v občini, kjer bodo zbrana!

NOVO MESTO: najprej dogradimo stadional!

Ena izmed izjem gor, poročila je Novo mesto, kjer so pri občinskem svetu za telesno vzgojo že ustanovili štab, ki bo zbiral

ŠAH

ZADNJE KOLO BO ODLOČILO

Samo še zadnje — 17. kolo — nas loči od zaključka prvenstva. Novoga mesta v šahu. Včasih smo ob takem času že vedeli kakšen bo vrstni red, kdo bo osvojil ali potrdil II. kategorijo, letos pa je drugače. Vrstnega reda ni mogoče predvideti, ker je položaj v vrhu tabele tako zmozan, da lahko najmanjša presenečenja temeljito spremenijo vrstni red. Tudi vprašanje, kdo bo osvojil drugo kategorijo, bo ostalo odprto vso do zaključka zadnjih partij.

Vrstni red pred zadnjim kolom je naslednji: Bartol 12 točk (1), Sitar 11 točk, Bojančič 10 in pol, Kotic in Jenko 10 točk, Fink 9 točk (1), Gabrijelič in Ing. Košir 8 točk, Kitak 8 in pol (1), Klevišar 8 točk (2), Saranovič 7 in pol (1), Peša 7 in pol, He 6 in pol, Jovič in Avsec 6 točk itd. F. M.

sredstva na področju občine. Vodi ga Niko Krizanec, člani pa so: Jože Knez, Tone Maras, Jože Smajdek, Sonja Ostaneč, profesor Marjan Dobovec, Janez Solmajer, Dušan Mulej in Vinko Vitkovič. Štab je že sprejel osnovni program:

Kegljači v republiški ligi

Zadnje nedelje v januarju se je začelo letošnje republiško prvenstvo v kegljanju. — V enotni ligi nastopa 16 najboljših kegljskih društev iz različnih krajev Slovenije. Dolenjska pa zastopa že drugo leto novomeško kegljsko društvo »Gorjanci«.

Lani so imeli novomeški kegljači nekaj zelo lepih rezultatov, s katerimi so se uvrstili med najboljša kegljska kolektiva v Sloveniji. Letos pa se na tekmovalnem nivoju najbolje vedno pripravili. V prvih dveh kolen so zabeležili nekoliko slabše rezultate, posebno na mariborskem kegljišču. Tu tudi najboljše novomeške kegljači, kot so Mrzljak, Murn, Cigoj in Jerman niso zabeležili rezultatov preko 800 kegljev, tako da je le malo manjkalo, da se v moštvenem tekmovalstvu (nastopa s tekmovalcev) niso »spustili« pod rezultat 600 kegljev.

V prvem kolu v Celju se precej dobro zaigrali. V 209 lučah so posamezniki zabeležili naslednje rezultate: Mrzljak 819, Jerman 817, Hren 813, Murn 805, Barbič 793, Cigoj 782, Lindič 766, Zupet 718. Če bi imeli bolj izenačeno ekipo (med najboljšimi in najslabšimi tekmovalci je kar 100 (1) kegljev razlike), bi se prav gotovo spet uvrstili med najboljših v Sloveniji, tako pa so se morali, posebno po skupnem v Mariboru, kjer so podirli le 509 kegljev zadovoljiti z mestom v repu prvenstvene lestvice. V Mariboru so posamezniki dosegli naslednje rezultate: Murn 774, Mrzljak 771, Cigoj 769, Zupet 763, Brankič 764, Jerman 743, Barbič 738 in Hren 724.

Trenutno KD »Gorjanci« držijo 6. mesto toda pripomniti moramo, da je doslej nastopila le polovica ekip, tako da bodo Gor-

janec po kompletnem prvem in drugem kolu zasedli precej nižje mesto. Toda če bo prihodnje ekipa bolj izenačena, bo tudi pismam bolj. Naslednja tri kola republiške lige so na sporedu 23. februarja, 7. in 8. marca. V tretjem kolu bodo Novomeščani kegljali v Ljubljani, nato pa v Kranju in na Jesenicah.

Tudi drugo najboljšo novomeško kegljsko društvo »Enotnosti« kmalu pričelo s prvenstvenimi nastopi. Skupaj z brežljskim »Razlagom« bodo nastopili v zahodni coneški ligi, ki obsega občino okrajnih kegljskih zvez Ljubljana Novo mesto, Nova Gorica in Kranj. Nastopali bodo s šestimi tekmovalci: na 200 lučah je to na kegljiščih v Ljubljani, Trbovljah in Kranju.

V okviru priprav za tekmovalne so imeli oretkejo nedeljo v Brežicah, na kegljišču Pionirja, prijateljsko srečanje z ekipo Gorjancev. V tekmovalju — s krat 200 lučah — so bili Gorjanci nekoliko boljše, s rezultatom 6.178 : 6.066 premagali kegljače Enotnosti. Pri Gorjancih so bili najboljši: Mrzljak (834), Vavček (802), Barbič (789), pri Enotnosti pa Kočevar (823), Junčič (809), Stepec (785) in Rodič (778).

Novomeški odbojkarji so bili lani najboljša slovenska ekipa, saj so v zvezni ligi zasedli 6. mesto. Prav bi bilo, da bi ta naslov obdržali, ker so za to sposobni. Konkurenca bo močna, saj so bili lani v zvezni ligi v finalu v Dolenjski vabljani in Fužinar. Novomeščanom vedno zelo nevaren nasprotnik tudi tedaj, ko so bili v dobri formi. Branik in ZOK Ljubljana sta okrepljena, zato bosta še bolj nevarna. Tudi Fužinar in Jesenice lahko prekrizata računano. F. M.

V Metliki in Trebnjem — novi taborniški četi

8. februarja so ustanovili učenci metliške osemletke novo samostojno taborniško četo: ČETO DVEH KROKARJEV. V četi je 30 članov in članic; za glavarja so izvolili učitelja Jožeta Kambiča, imajo pa tudi še tri vodnike. Na sbovanjski taborniški zboru jih je obiskal upravitelj osem-

letke tov. Zela, predstavnik Dolenjskega laborističnega sveta, ki je bil tudi vodnik taborniške čete. Četo Dveh krokarjev je bila ustanovljena v okviru taborniške čete, ki jo vodi učitelj Jože Kambič. Četo Dveh krokarjev je bila ustanovljena v okviru taborniške čete, ki jo vodi učitelj Jože Kambič.

Kako je z novomeškimi odbojkarji? Nič kaj razveseljivo ugotovitev ni, da se je od zaključka zveznega prvenstva predvsem po čitalo. Rednih treningov, katerih bi se udeležili vsi igralci, ni bilo in le najmlajšiji so trenirali. Ker ostali niso bili dovolj pripravljeni, so se izbrano vrsto Slovenije iz novomeškega Partizana uvrstili v Goleme, ki je v zadnjih mesecih, da bi to slabo nekoliko odpravili, so uvedli nekaj tekmovalcev, v katerem naj bi sodelovalo čim več ekip. Najprej bo

Dobili smo pismo iz Gospiča

»Vsem bralcem Dolenjskega lista, posebno pa sorodnikom in znancem iz šentjernejske in laškanske okolice želimo veliko uspehov pri izgradnji naše socialistične domovine! Naš največji prijatelj je Dolenjski list, ki nam prinaša vsak teden novice iz domačih krajev. Mislimo, da je malo Dolenjcev, ki služijo vojaški rok, pa nimajo naročenega Dolenjskega lista. Naš list se je razširil že po vseh republikah, Starši, če imate sina v JLA, mu tudi vi naročite domači list, kar ga bo ste s tem najbolj razveselili! Upravi lista pa se zahvaljujemo za redno pošiljanje.

Pozdravljajo vas fantje, ki služijo vojaški rok v Gospiču: Jože Gregorčič, Niko Hudal, Edi Kukman, Jože Goršek, Pavel Brucar, Franc Mervar in Franc Marušič.

V veselem razpoloženju...

V soboto zvečer je v prijetnem vzdušju potekala tradicionalna Partizanova maskarada v novomeškem Domu JLA. Njene odlike: lična dekoracija, dobra postreba in odlična glasba. Uspeh: zadovoljni številni gostje. Opombe: vsako leto je manj okusno obličnih maskar, ker so kostumi le dragi in bi jih kazalo stimulirati z dragocennimi nagradami. Prva nagrada: dobro maskiran zamorček. Nekaterim je še sreča namemnila pri bogatem žurju, pri katerem so sodelovala razna novomeška podjetja. Posebnost: prvo nagrado tekmovalje v »hoop« — hoop — vrtenju obročev!

In še: organizacija takih zabavnih prireditelj, katerih se ljudje tako radi udeležujejo, zahteva znatnih naporov organizatorja. Članj odbora so bili tokrat docela kos številnim nalogam!

Bršljanu, na kegljišču Pionirja, prijateljsko srečanje z ekipo Gorjancev. V tekmovalju — s krat 200 lučah — so bili Gorjanci nekoliko boljše, s rezultatom 6.178 : 6.066 premagali kegljače Enotnosti. Pri Gorjancih so bili najboljši: Mrzljak (834), Vavček (802), Barbič (789), pri Enotnosti pa Kočevar (823), Junčič (809), Stepec (785) in Rodič (778).

Sankaške tekme v Trebnjem

Partizan v Trebnjem posveča zimskim športom mnogo pozornosti. Vsako leto prireja smučarske tekmovalje. Ta panoga se je v Trebnjem zelo razmahnila. Mladina bi smučala še več, če ne bi bili rekviziti tako dragi. Lepo bi bilo, če bi tudi naše dolenjske občine posnemale blesko in bi dale regres pri nabavi otroških smuč.

Zaradi slabih snežnih razmer je društvo letos preusmerilo svoje delo na sankanje. Snega je prav toliko, da je 1,5 km dolga proga z Grmade sposobna za sankanje. Na hitri progi je vsak dan pravi živzav, saj poteka vsa društvena in šolska telesna vzgoja na snegu.

V nedeljo, 8. februarja je Partizan Trebnje organiziral društvene sankaške tekme za vse oddelke. Tekmovalo je 84 tekmovalcev na 5 različno dolgih progah. To bile v Trebnjem prve sankaške tekme po osvoboditvi. Po navdušenju sodelovalcev sodeč bodo od sedaj naprej tudi sankaške

Smučarske in sankaške tekme v Straži

V nedeljo 18. januarja so bile v Straži smučarske in sankaške tekme. Vreme je privabilo mnogo tekmovalcev. Hrib je bil poln mladih tekmovalcev, ki so s smučmi ali s sanmi hiteli na start.

Najboljši mladinec v smuku je bil Uroš Dular, drugi pa Matevž Aš. Pri pionirjih je zmagal Peter Suštar, drugo mesto pa sta delila Tina Dolinar in Miha Suštar.

V sankažnji je pri pionirjih zmagal Andrej Sečan, pri pionirkah pa Irena Virant. S. B.

Odbojkarji pred tekmovanji

O novomeških odbojkarjih že dolgo nimamo nič pisali. Ko se je končala zvezna republiška liga, smo ob takem času že vedeli kakšen bo vrstni red, kdo bo osvojil ali potrdil II. kategorijo, letos pa je drugače. Vrstnega reda ni mogoče predvideti, ker je položaj v vrhu tabele tako zmozan, da lahko najmanjša presenečenja temeljito spremenijo vrstni red. Tudi vprašanje, kdo bo osvojil drugo kategorijo, bo ostalo odprto vso do zaključka zadnjih partij.

Vrstni red pred zadnjim kolom je naslednji: Bartol 12 točk (1), Sitar 11 točk, Bojančič 10 in pol, Kotic in Jenko 10 točk, Fink 9 točk (1), Gabrijelič in Ing. Košir 8 točk, Kitak 8 in pol (1), Klevišar 8 točk (2), Saranovič 7 in pol (1), Peša 7 in pol, He 6 in pol, Jovič in Avsec 6 točk itd. F. M.

17. januarja je bila v Brežicah nevsakdanja slovesnost: devetemu otroku Vrtičeve družine iz Čurnova pri Sromljah je botroval predsednik republike maršal Tito. Na slavlju ga je zastopal ljudski poslanec Jože Ingolič. Na sliki: udeleženci slovesnosti med posravnim govorom predsednika ObLO Brežice Ivana Kolencana

Spet brezdomci?

Se problem prostorov, ki se je znova pojavil pri NTK »Elan«, ne smemo pozabiti omeniti. Lani je bilo to vprašanje dobro rešeno z majhno dvorano v drugem nadstropju Zdravstvenega doma, kjer so lahko trenirali na dveh mizah hkrati, sedaj pa vse kaže, da bodo igralci namiznega tenisa spet postali brezdomci. Dvorana se bo v kratkem preuredila v mladinsko sobo, zato v nji ne bo mogoče trenirati. Vprašanje je, če se bo dalo dobiti drug prostor, v nobenem primeru pa ne bi smeli dopustiti, da bi klub, ki je v letu in pol od svoje ustanovitve dosegel lepe uspehe, prenehal delovati. Ravno dosežena dvorana je največji pripetostni krog v dvignu kvalitete v tej športni panogi, zato bi se čimprej morala najti ugodna rešitev, da ne bi bilo vse doseženo delo kluba, s posebno s pionirji in pionirkami, ki veliko obetajo, zaman. Skozj lansko spomladansko namiznoteniško šolo je šlo 85 pionirjev in pionirk, od teh nekateri sodijo že med najboljše v Sloveniji in Jugoslaviji. Letos bo kaj takega neizvedljivo, če ne bo pravočasno rešitev. F. M.

Progosti čevljarja za moške?

Za zdaj seveda šele v Ameriki. Od tam pa danes ni več daleč in najpозnejše v prihodnjem poletju bomo baje videli moške (upajmo, da redke), ki bodo sledili tej modni nočnosti. Zapanjali naj bi tako čevlje iz bambusovimi palčicami...

ZENA IN DOM • SODOBNO GOSPODINJSTVO • ZENA IN DOM • SODOBNO GOSPODINJSTVO

Zdaj: »otrok in družina«

Pred dnevi je izšla 1. številka revije »OTROK IN DRUŽINA«. Osem let je izhajala pod imenom »Mladí svet« in je še danes naša edina vzgojna revija. Vsebinski, ki jo prinaša med ljudi, bo novi naslov mnogo bolj odgovarjal. Smoter revije bo z naslovom »Otrok in družina« jasno označen. S krajšimi vzgojnimi nasveti in daljšimi razpravami bo pomagala družini še bolj vsestransko kot doslej.

Vsebinska 1. številka je približno takšna: Za uvod je napisala odgovorna urednica lista Zlma Vrščaj-Holy o preimenovanju revije in o pomenu, ki ga ima za vse, ki delajo z otroci in odraslejšo mladino. Leopold Kresc piše o sklepu vodstva sindikata, da bi uporabili čimveč sredstev za vsakdanje življenjske potrebe. Lovka Jančič nas seznanja z varstvom otrok v Celju in s tem, kaj vse so že tam storili, da bi razbremenili ženo vsaj najbolj napornih gospodinskih opravil. Zdaj je na vrsti ustanavljanje ustreznih ustanov, ki bi pomagale družinam pri varstvu in vzgoji otrok. Da bi bili tudi starši seznanjeni, kako je zdaj s pionirsko organizacijo na šolah, piše o tem Irena Levčič. In o otroških hišnih svetih? Tudi na to misli uredništvo in skuša stanovanjskim skupnostim pomagati z nasveti in z izkušnjami, ki so jih imeli družod. O otroških hišnih svetih piše Ela Peroci v članku »Zares in za šalo«.

Ena izmed redkih držav, v kateri žene še vedno nimajo volilne pravice, je Svica. — Pred kratkim je moško prebivalstvo Svica na dvodnevem referendumu glasovalo proti temu, da bi Svicarke dobile volilno pravico! Za to pravico je bilo 323 tisoč moških, proti pa 654 tisoč. Od leta 1920 dalje so v tej državi že 25-krat organizirali take volitve po posameznih okrajih (kantoni), tokrat pa je bilo glasovanje po vsej Svici. Vendar tudi zdaj žene niso uspelle: le v 2

Česa ne bi smeje pozabiti...

kantonih so moški glasovali v prid ženi, v vseh drugih kantonih pa proti. Kako drugače pomislujejo še ponekod po svetu — celo tam, kjer prštevajo sami sebe med zelo kulturne in tehnično moderne države! — enakovrednost žena. Kako velika razlika med pravicami naših žena, ki so si resnično enakovrednost izbojevale med NOB in ki te svoje pravice izpričujejo iz dneva v dan z delom v naši socialistični stvarnosti!

Ena izmed redkih držav, v kateri žene še vedno nimajo volilne pravice, je Svica. — Pred kratkim je moško prebivalstvo Svica na dvodnevem referendumu glasovalo proti temu, da bi Svicarke dobile volilno pravico! Za to pravico je bilo 323 tisoč moških, proti pa 654 tisoč. Od leta 1920 dalje so v tej državi že 25-krat organizirali take volitve po posameznih okrajih (kantoni), tokrat pa je bilo glasovanje po vsej Svici. Vendar tudi zdaj žene niso uspelle: le v 2

Ena izmed redkih držav, v kateri žene še vedno nimajo volilne pravice, je Svica. — Pred kratkim je moško prebivalstvo Svica na dvodnevem referendumu glasovalo proti temu, da bi Svicarke dobile volilno pravico! Za to pravico je bilo 323 tisoč moških, proti pa 654 tisoč. Od leta 1920 dalje so v tej državi že 25-krat organizirali take volitve po posameznih okrajih (kantoni), tokrat pa je bilo glasovanje po vsej Svici. Vendar tudi zdaj žene niso uspelle: le v 2

Ena izmed redkih držav, v kateri žene še vedno nimajo volilne pravice, je Svica. — Pred kratkim je moško prebivalstvo Svica na dvodnevem referendumu glasovalo proti temu, da bi Svicarke dobile volilno pravico! Za to pravico je bilo 323 tisoč moških, proti pa 654 tisoč. Od leta 1920 dalje so v tej državi že 25-krat organizirali take volitve po posameznih okrajih (kantoni), tokrat pa je bilo glasovanje po vsej Svici. Vendar tudi zdaj žene niso uspelle: le v 2

Ena izmed redkih držav, v kateri žene še vedno nimajo volilne pravice, je Svica. — Pred kratkim je moško prebivalstvo Svica na dvodnevem referendumu glasovalo proti temu, da bi Svicarke dobile volilno pravico! Za to pravico je bilo 323 tisoč moških, proti pa 654 tisoč. Od leta 1920 dalje so v tej državi že 25-krat organizirali take volitve po posameznih okrajih (kantoni), tokrat pa je bilo glasovanje po vsej Svici. Vendar tudi zdaj žene niso uspelle: le v 2

Ena izmed redkih držav, v kateri žene še vedno nimajo volilne pravice, je Svica. — Pred kratkim je moško prebivalstvo Svica na dvodnevem referendumu glasovalo proti temu, da bi Svicarke dobile volilno pravico! Za to pravico je bilo 323 tisoč moških, proti pa 654 tisoč. Od leta 1920 dalje so v tej državi že 25-krat organizirali take volitve po posameznih okrajih (kantoni), tokrat pa je bilo glasovanje po vsej Svici. Vendar tudi zdaj žene niso uspelle: le v 2

Ena izmed redkih držav, v kateri žene še vedno nimajo volilne pravice, je Svica. — Pred kratkim je moško prebivalstvo Svica na dvodnevem referendumu glasovalo proti temu, da bi Svicarke dobile volilno pravico! Za to pravico je bilo 323 tisoč moških, proti pa 654 tisoč. Od leta 1920 dalje so v tej državi že 25-krat organizirali take volitve po posameznih okrajih (kantoni), tokrat pa je bilo glasovanje po vsej Svici. Vendar tudi zdaj žene niso uspelle: le v 2

Ena izmed redkih držav, v kateri žene še vedno nimajo volilne pravice, je Svica. — Pred kratkim je moško prebivalstvo Svica na dvodnevem referendumu glasovalo proti temu, da bi Svicarke dobile volilno pravico! Za to pravico je bilo 323 tisoč moških, proti pa 654 tisoč. Od leta 1920 dalje so v tej državi že 25-krat organizirali take volitve po posameznih okrajih (kantoni), tokrat pa je bilo glasovanje po vsej Svici. Vendar tudi zdaj žene niso uspelle: le v 2

Ena izmed redkih držav, v kateri žene še vedno nimajo volilne pravice, je Svica. — Pred kratkim je moško prebivalstvo Svica na dvodnevem referendumu glasovalo proti temu, da bi Svicarke dobile volilno pravico! Za to pravico je bilo 323 tisoč moških, proti pa 654 tisoč. Od leta 1920 dalje so v tej državi že 25-krat organizirali take volitve po posameznih okrajih (kantoni), tokrat pa je bilo glasovanje po vsej Svici. Vendar tudi zdaj žene niso uspelle: le v 2

Ena izmed redkih držav, v kateri žene še vedno nimajo volilne pravice, je Svica. — Pred kratkim je moško prebivalstvo Svica na dvodnevem referendumu glasovalo proti temu, da bi Svicarke dobile volilno pravico! Za to pravico je bilo 323 tisoč moških, proti pa 654 tisoč. Od leta 1920 dalje so v tej državi že 25-krat organizirali take volitve po posameznih okrajih (kantoni), tokrat pa je bilo glasovanje po vsej Svici. Vendar tudi zdaj žene niso uspelle: le v 2

Ena izmed redkih držav, v kateri žene še vedno nimajo volilne pravice, je Svica. — Pred kratkim je moško prebivalstvo Svica na dvodnevem referendumu glasovalo proti temu, da bi Svicarke dobile volilno pravico! Za to pravico je bilo 323 tisoč moških, proti pa 654 tisoč. Od leta 1920 dalje so v tej državi že 25-krat organizirali take volitve po posameznih okrajih (kantoni), tokrat pa je bilo glasovanje po vsej Svici. Vendar tudi zdaj žene niso uspelle: le v 2

Ena izmed redkih držav, v kateri žene še vedno nimajo volilne pravice, je Svica. — Pred kratkim je moško prebivalstvo Svica na dvodnevem referendumu glasovalo proti temu, da bi Svicarke dobile volilno pravico! Za to pravico je bilo 323 tisoč moških, proti pa 654 tisoč. Od leta 1920 dalje so v tej državi že 25-krat organizirali take volitve po posameznih okrajih (kantoni), tokrat pa je bilo glasovanje po vsej Svici. Vendar tudi zdaj žene niso uspelle: le v 2

Ena izmed redkih držav, v kateri žene še vedno nimajo volilne pravice, je Svica. — Pred kratkim je moško prebivalstvo Svica na dvodnevem referendumu glasovalo proti temu, da bi Svicarke dobile volilno pravico! Za to pravico je bilo 323 tisoč moških, proti pa 654 tisoč. Od leta 1920 dalje so v tej državi že 25-krat organizirali take volitve po posameznih okrajih (kantoni), tokrat pa je bilo glasovanje po vsej Svici. Vendar tudi zdaj žene niso uspelle: le v 2

Ena izmed redkih držav, v kateri žene še vedno nimajo volilne pravice, je Svica. — Pred kratkim je moško prebivalstvo Svica na dvodnevem referendumu glasovalo proti temu, da bi Svicarke dobile volilno pravico! Za to pravico je bilo 323 tisoč moških, proti pa 654 tisoč. Od leta 1920 dalje so v tej državi že 25-krat organizirali take volitve po posameznih okrajih (kantoni), tokrat pa je bilo glasovanje po vsej Svici. Vendar tudi zdaj žene niso uspelle: le v 2

ZENA IN DOM • SODOBNO GOSPODINJSTVO • ZENA IN DOM • SODOBNO GOSPODINJSTVO

Zdaj: »otrok in družina«

Pred dnevi je izšla 1. številka revije »OTROK IN DRUŽINA«. Osem let je izhajala pod imenom »Mladí svet« in je še danes naša edina vzgojna revija. Vsebinski, ki jo prinaša med ljudi, bo novi naslov mnogo bolj odgovarjal. Smoter revije bo z naslovom »Otrok in družina« jasno označen. S krajšimi vzgojnimi nasveti in daljšimi razpravami bo pomagala družini še bolj vsestransko kot doslej.

Vsebinska 1. številka je približno takšna: Za uvod je napisala odgovorna urednica lista Zlma Vrščaj-Holy o preimenovanju revije in o pomenu, ki ga ima za vse, ki delajo z otroci in odraslejšo mladino. Leopold Kresc piše o sklepu vodstva sindikata, da bi uporabili čimveč sredstev za vsakdanje življenjske potrebe. Lovka Jančič nas seznanja z varstvom otrok v Celju in s tem, kaj vse so že tam storili, da bi razbremenili ženo vsaj najbolj napornih gospodinskih opravil. Zdaj je na vrsti ustanavljanje ustreznih ustanov, ki bi pomagale družinam pri varstvu in vzgoji otrok. Da bi bili tudi starši seznanjeni, kako je zdaj s pionirsko organizacijo na šolah, piše o tem Irena Levčič. In o otroških hišnih svetih? Tudi na to misli uredništvo in skuša stanovanjskim skupnostim pomagati z nasveti in z izkušnjami, ki so jih imeli družod. O otroških hišnih svetih piše Ela Peroci v članku »Zares in za šalo«.

Ena izmed redkih držav, v kateri žene še vedno nimajo volilne pravice, je Svica. — Pred kratkim je moško prebivalstvo Svica na dvodnevem referendumu glasovalo proti temu, da bi Svicarke dobile volilno pravico! Za to pravico je bilo 323 tisoč moških, proti pa 654 tisoč. Od leta 1920 dalje so v tej državi že 25-krat organizirali take volitve po posameznih okrajih (kantoni), tokrat pa je bilo glasovanje po vsej Svici. Vendar tudi zdaj žene niso uspelle: le v 2

# Bolnišnica je premajhna

### BREŽIŠKE ZDRAVSTVENE TEŽAVE IN PROBLEMI

Svet za zdravstvo pri občinskem ljudskem odboru Brezice je na svoji seji, 29. januarja, razpravljalo o problematiki zdravstvenih služb. Splošno bolnišnico v Brezicah je treba zaradi novih potreb razširiti. Zmogljivost bolnišnice je namreč precej nižja, kakor dejansko zasedena. Prostorji so prenatrpani in morajo bolniki iskati nogo v sosednjih bolnicah.

Gradbeni odbor, ki deluje v okviru Splošne oolnice, se je obrnil na vsa sosednja podjetja, kakor tudi na Okrajni in republiški zavod za socialno zavarovanje s prošnjo, da vsak po svojih močeh prispeva sredstva za razširitev bolnišnice.

Najnujnejše je, da bolnišnico prostorih, kjer je zdaj infektološki oddelek. Zmogljivost infektološkega oddelka je 35 postelj, dejanska zasedba pa povprečno osem. Te paciente bi napotili v sosednje bolnišnice. Zdj ima Splošna bolnišnica le eno otroško sobico, ki pa je premajhna, da bi sprejela vse bolnike - otroke. Obenem bi za otroke izpopolnili tudi v ostalih oziirih, saj ima bolnišnica zelo prizadevnega pediatra.

Tudi zdravstvena kadra jim manjka, predvsem zaradi stanovanja.

Zdravstveni dom v Brezicah dela že tretje leto le s tremi zdravniki. Eden izmed njih že tretje leto stanuje v pisarni oddelka Splošne bolnišnice; upoštevati pa je treba še to, da ima družino. Podobna težava je tudi v bolnišnici v Brezicah - toda tam se bo stvar omilila, ko bo zgrajen stanovanjski blok.

Potrebe terjajo, da dobi le-

karna v Brezicah še enega magistrata, toda spet je ovira - stanovanje. Edini magistrat, ki ga ima brežiška lekarna, ima letnega prometa 23 milijonov dinarjev, čeprav je norma 6 milijonov dinarjev. Kaj bi bilo, če bi še ta zbolel?

Svet za zdravstvo je o teh problemih razpravljalo, toda sam jih ne bo mogel rešiti, če mu pri tem ne bosta pomagala občina in okraj.

Albina Ozimič

## Zdravstveni dom bodo razširili

### Pomembna pridobitev za občino Vidom-Krško

Svet za zdravstvo pri občinskem ljudskem odboru Vidom-Krško je na svoji zadnji seji pozdravil predlog ljudskega odbora, ki v osnutku družbenega plana za leto 1959 predvideva, da se bo iz prostorov zdravstvenega doma preselili dijaški dom, tako da bodo vse prostore lahko uporabili za zdravstvene namene. Tako bodo dan vsi pogojli, da bo zdravstvena služba lahko delala po modernih načelih. Oprema v zdravstvenem domu je že dobra, uređiti pa bo treba še prostora. Dolej ni bila okolica tega doma najlepše urejena, kajti imela je

več koristnikov, ki so se drug na drugega zanašali. Sredstva za preureditev zdravstvenega doma so že na razpolago. Ker bodo v kratkem napeljali v dom vodovod, bodo s tem odpravljene tudi težave, ki so jih imeli zadnje čase z vodo.

— Za upravnika zdravstvenega doma so imenovali dr. Miroslava Kristofiča.

Svet za zdravstvo je razpravljalo tudi o izboljšanju zdravstvenih storitev na Vidmu. V Tovarni celuloze in papirja je moderna obratna ambulanta, ki pa je izkoriščena le nekaj ur dnevno. Delavski svet tovarne je že dal zobno ambulanto na razpolago tudi ostalim. Upajo, da bodo z razumevanjem podprli tudi svet, ki želi, da bi celotna obratna ambulanta postala odprtega tipa. V tej ambulanti naj bi ordinirali še zdravniki specialisti, s čimer bi znatno znižali stroške zdravljenja, saj ne bi bilo treba pošiljati pacientov na specialne pregledne v Celje, Zagreb, ali v Ljubljano.

Vso skrb bo treba posvetiti preventivni službi, ki je bila doleže precej zanemarjena. V Vidmu-Krškem bodo morali biti trije zdravniki, zato bo v kratkem Tovarna celuloze in papirja razpisala mestni zdravniški obratne ambulante. Še sosednja bolnišnica v Brezicah, ki se bo uveljavila zavarovanje kmetovalcev.

Precej težav je v zvezi z zdravstvom v času, ko nadomestijo stalne zdravnike (zaradi obolenosti ali odsotnosti) mlajši zdravniki. Pacientji nimajo od njih toliko zaupanja, zato iščejo zdravniško pomoč na Senovem, oziroma v Brezicah.

Zadnje čase vedno bolj primanjkje nekaterih zdravil. Vse to slabi zdravje, lekarne pa izgubijo zaupanje pri bolnikih. Čeprav se zanimalo za zdravila, dobijo včasih negativne odgovore. Svet za zdravstvo meni, da bi bilo treba temu pravošteviti posvetiti več skrbi in zagotoviti sodobna zdravila.

M.

## Bršljin je počastil Prešerna

6. februarja je počastila Prešernov spomin tudi bršljiška Svoboda. O Prešernu in pomenu kulturnega tedna je govoril Severin Šali, sledile so recitacije možki pevski zbor Svobode je zapel nekaj pesmi (prevodnja Mahne), pel je tudi pionirski pevski zbor in še duet s spremljevanjem kitare. Pohvaliti je treba Bršljičane, ki so v tako lepem številu napolnili dvorano in tako počastili Prešernov spomin, hkrati pa dali tudi priznanje delu in prizadevanju svojega DPD Svobode.

# V TEM TEDNU VAS ZANIMA

## Ledenski koledar

Cetres, 12. februarja - Damijan Petek, 13. februarja - Katarina Sobota, 14. februarja - Valentin Nedelja, 15. februarja - Vesela Ponedeljek, 16. febr. - Danilo Torek, 17. februarja - Silvin Sreda, 18. februarja - Dragoslava

## ZAHVALE

Podpisani Muc Matija iz Podzemlja 18, pošta Gradec v Beli krajini, se zahvaljuje za prejeto zavarovalnico, ki sem jo prejel od Državnega zavarovalnega zavoda Novo mesto in od Dolenjskega lista kot naročnik lista.

Ob bridki in prezgodnji izgubi moje drage žene, nenadomestljive mame

JUSTINE PEVC, roj. Jaki iz Trebnjega

## KINO

CRNOMELJ: Od 13. do 15. italijanski barvni film »Možje in volkovi«. Od 17. do 18. febr. ameriški film »Ovratnik v življenju«.

## GIBANJE PREBIVALSTVA

CRNOMELJ  
V januarju je bila rojena ena deklica.

Umrlj so: Matija Šterk, posestnik iz Vre Lahinja, star 85 let, Franček Zalec, otrok rudarja iz Kanjarice, Matija Jakotič, upokojenec iz Zorenc, star 49 let, Neža Jakše, družinska upokojenka iz Beograda, stara 77 let.

poti in jo položili v poslednji dom, ji darovali vence in nam izrazili sožalje.

Zahvaljujemo se tudi tovarni Keramič iz Novega mesta za tako veliko udeležbo.

Zalujoci: moj Franc in sinova Franci in Gusti.

JAVNA ZAHVALA

Tovarišč! Mari Rupena, ki je darovala namesto vence na grob umrlega svaka Jožeta Florjančiča 5.000 dinarjev za potrebe tehnične vzgoje mladine na osnovni šoli v Občuci ob Krki, se lepo zahvaljujejo

PIONIRJI OSNOVNE SOLE OTOCEC

## V Pišecah so imeli tečaj

Sola Pišec je edina šola v občini Brezice, ki je organizirala uspešen tečaj ženske mladine. S tem tečajem so začeli 2. decembra lani in I. del končali 17. januarja letos. Tečaj je bil redno trikrat na teden po štiri ure. Obiskovalo ga je 16 deklet z območja Pišec, starih 17 do 18 let. Dekleta so tečaj

z veseljem obiskovala in vztrajala do zaključka I. dela. Po končanem I. delu so opravile tudi izpite. V komisiji so sodelovali predsednik občinskega odbora Rdečega križa dr. Berglez, tajnik občine tov. Kambič, šef odseka za prosveto in kulturo tov. Pihler, upravitelj šole Pišec tov. Ostrelj ter zastopniki krajevne organizacije Rdečega križa. Po izjavi komisije so dekleta pokazala prav dobro teoretično in praktično znanje.

Vse tečajnice so tudi sklenile, da bodo v času krvodajalske akcije v Brezicah, oddale kri.

Skoda je, da se tudi druge šole niso zavezale za take tečaje. Vendar bi se z dobro voljo to moglo še storiti tudi v drugih šolah, preden se bo začelo delo na polju.

A. O.

## Uspela okrajna konferenca Ljudske tehnike

V nedeljo, 8. februarja je bila v prostorih kina Krka v Novem mestu okrajna konferenca LZ ob velikem deležu delegatov in predstavnikov iz Ljubljane, Kranja, Novega mesta in vsega okraja. Ker so bili na njej sprejeti važni sklepi za nadaljnje delo v tej organizaciji, bomo o njej poročali več v prihodnih številkah.

Prvo in drugo točko svojega programa je mladina že izpolnila. Na večer pred dnevom Republike so zagorele luči na gasilskem stolpu. Pet čarnih, pet belih in pet rdečih svetlob se je zilvala v en sam sij - planeri, ki je predstavljala en sam narod socialistična Jugoslavija. Na dan Republike pa je mladina priredila svečano akademijo, pri kateri so sodelovali tudi pripadniki JLA.

Midina se je povežala z gasilci in se skupno z njimi pripravljala za proslavo Dedka Mrza. Kakor lani, tako je tudi letos Dedek Mrz obiskal svoje malčke v Skopljah in jih obdaril. Po proslavi Dedka Mrza pa so nastopili mladinci z veselim programom.

Sejaj se mladina pripravlja na tretjo točko svojega programa, to je študij igre.

To je drobna slika iz življenja aktivna LMS Skopice, ki namerava politično in kulturno dvigniti svoje vas. Dosedanji uspehi so dokaz, da imajo voljo in ljubezen do dela.

Ivan Tomšič

# Mladina v novem letu

### Dejavnost skopiške mladine in njeni problemi

Letos mineva leto dni, kar je bil ustanovljen aktiv LMS Skopice. Krasko je leto in vendar je mladina dosegla lepe uspehe, vzporedno z uspehi pa ni ostala na velikih problemih, ki zavirajo njeno še večjo dejavnost v tej kmečki vasi bliž Brezice.

Se neorganizirana mladina in Pionirski odred »Letalec« Skopice sta za Dan mladosti 1957 odprla lepo športno igrišče za najnujnejše potrebe vasi. Na igrišču je bil tudi primeren prostor za malčke. Tu so bili vrtiljak, gugalnica in drugo. Zai pa se mneneje šolskega upravitelja ni strinjalo z željami pionirjev, kajti na vrtiljak so smeli samo predšolski otroci.

Letos je pionirski odred »Letalec« podaril vrtiljak otrokom vrtcu v Brezicah. Ob tej priložnosti se je našel neki dopisnik, ki je postal v Pionirski list dokaj neresnično poročilo.

Ustanovitelj in voditelj mladinske organizacije je bil upravitelj osnovne šole v Skopljah, Mladina pa je bila kmalu prisiljena zapustiti svojega voditelja, ki jo je vzgajal nekako pravi sovaščanec in zaslužen zaradi osebnih odnosov do gasilcev. O tem priča stavek, ki ga je izrekel na sestanku mladine v lanskem letu njen voditelj: »Če si mladinec, ne moreš biti gasilec.« To pa je usodna zmotna, kajti mladina mora sodelovati v vseh množičnih odnosi in nicažljami in si prizadevati, da simbolji kulturno in politično dvigne svojo vas.

Odbor aktivna LMS se je sedaj znašel pred velikim problemom. Kje dobiti primeren prostor za sestanke in režiserja za igro, ki

so jo namenjali nastudirati Pomoc je mladina našla pri PGD Skopice. Mladinci so pričeli študirati igro. Premiera je bila v Skopljah. Nabito molca dvorana in zapustila, in je delal: »Ne, igrišče je namenjeno je ponirjem.« Torej mladina nima dostopa na igrišče, ki ga je sama pomagala zgraditi. Namesto pomoči so mladinci našli na človeka, ki je zopet hotel zavreči njihovo dejavnost. Naj omenim še to, da je letos na igrišču rasla trava, zaradi katere se mladina, kakor tudi pionirji, ni smela igrati.

Pred štirim meseč je bil drugi občni zbor aktivna LMS Skopice. Mladina si je zadala nove naloge in njen program dela je zelo pester.

Prvo in drugo točko svojega programa je mladina že izpolnila. Na večer pred dnevom Republike so zagorele luči na gasilskem stolpu. Pet čarnih, pet belih in pet rdečih svetlob se je zilvala v en sam sij - planeri, ki je predstavljala en sam narod socialistična Jugoslavija. Na dan Republike pa je mladina priredila svečano akademijo, pri kateri so sodelovali tudi pripadniki JLA.

Midina se je povežala z gasilci in se skupno z njimi pripravljala za proslavo Dedka Mrza. Kakor lani, tako je tudi letos Dedek Mrz obiskal svoje malčke v Skopljah in jih obdaril. Po proslavi Dedka Mrza pa so nastopili mladinci z veselim programom.

Sejaj se mladina pripravlja na tretjo točko svojega programa, to je študij igre.

To je drobna slika iz življenja aktivna LMS Skopice, ki namerava politično in kulturno dvigniti svoje vas. Dosedanji uspehi so dokaz, da imajo voljo in ljubezen do dela.

Ivan Tomšič

## KRAJEVNI ODBORI

### NAJ POROČAJO VSAKA DVA MESECA

27. januarja je bila deveta seja občinskega ljudskega odbora Žužemberk. Odborniki občinskega zbora in zbora proizvajalcev so najprej na ločenih sejah sprejeli predlog za nacionalizacijo gradbenih zemljišč in skleno o dodelitvi

zemlje iz splošnega ljudskega premoženja Gozdarsko-lesni poslovni zvezli Novo mesto, obravnavali pa so še nekatere druga vprašanja s področja gospodarstva.

Po zaključeni ločeni seji obeh zborov je bila skupna seja obeh zborov; na tej seji je bila imenovana komisija za nacionalizacijo zgradb, nadalje sta bili imenovani komisiji za tehnični pregled podjetij in komisija za uslužbenčke zadeve. V razpravi so odborniki obravnavali delo krajevnih odborov, ki ni bilo povsem uspešno. Tako so se odborniki kraj, odborov premalo zanimali za popravilo cest in za druge zadeve da njihovemu območju. Po razpravi je bil sprejet sklep, da se posle krajevni odbori sestajajo vsi vsaka dva meseca in dajo poročilo o svojem delu in o vprašanjih, ki se pojavijo na njihovem območju. Le tako bo občinski ljudski odbor potreben za zadeve na svoji seji lahko obravnaval. V zvezi s tem sklepom bodo taloci sklicani krajevni odbori na seje in se seznanili s svojim delom. V nadaljevanju razprave so odborniki govorili o zadevah kmetijstva in poudarili, da pri kmetijskih zadrugah primanjkuje strokovnega kadra, ki bi bil sposoben voditi pravo kmetijsko politiko.

Vsi prebivalci smo toplo pozdravili ta predlog ter bili veseli, zlasti ko smo čitali v Dolenjskem listu, da bo zobozdravnik začel ordinirati že 15. maja 1958. Toda stvar se je končala drugače.

Prostori, namenjeni za zoono ordinacijo, je zasedla neka družina in v njih zdaj stanuje. Izgovor, da zobozdravnik ni, ne drži. Zmeraj je bil problem stanovanje, zdaj stanovanje je. Viničani res ne vemo, kaj je vzrok, da nikakor ne moremo dobiti zobozdravnika.

Viničani.

## Z novomeškega živinskega sejmišča

V ponedeljek, 9. februarja so pripeljali na novomeško živinsko sejmišče 767 prašičev 6 do 10 tednov starih do 3.000 dinarjev, 18 prašičev 3 do 8 mesecev starih do 20.000 dinarjev. Prodali so jih 359.

Zaradi mraza je bil promet s prašiči slabši kot običajno.

Velika želja vseh viničanov in okoličanov je, da bi tudi Vinica dobila zobozdravnika. Ve leta in leta na vsakem sestanku prošimo in ga tudi zahtevamo. Itj k zobozdravniku 18 km daleč v Crnomelju, je nerodno, zlasti za otroke. Zato je občina kupila skupaj z nekaterimi podjetji bivšo Sterkovo hišo, ki naj bi služila za pisarno, za zoono ordinacijo in za živinozdravnika.

## Viničani želijo zobozdravnika

Vsi prebivalci smo toplo pozdravili ta predlog ter bili veseli, zlasti ko smo čitali v Dolenjskem listu, da bo zobozdravnik začel ordinirati že 15. maja 1958. Toda stvar se je končala drugače.

Prostori, namenjeni za zoono ordinacijo, je zasedla neka družina in v njih zdaj stanuje. Izgovor, da zobozdravnik ni, ne drži. Zmeraj je bil problem stanovanje, zdaj stanovanje je. Viničani res ne vemo, kaj je vzrok, da nikakor ne moremo dobiti zobozdravnika.

Viničani.

## PROMETNE NESREČE

### PREKO 2 MILIJONA DINARJEV SKODE!

28. januarja pozno ponoči je povzročil voznik R. V. iz Zagreba s tovornim avtomobilom H - 11719 prometno nezgodo. S težkim tovornim vozilom je peljal po avtocesti iz Zagreba proti Ljubljani, čisti v Gabru pri Trebnjem je zapeljal na skrajni lev rob cestnice, da se je vozilo prevrnilo 18 metrov po nasipu. Voznik in sopotnik sta bila laže poškodovana.

### MILIJON IN 326 TISOC DINARJEV SKODE!

14. januarja zvečer se je na avtocesti pri vasi Lešnica povzročil voznik tovornega avtomobila J. M. prometno nezgodo. Vozil je proti Zagrebu. Vozilu, ki mu je pripeljal čisti iz Zagreba, se je izognil toliko avtomobilu zadel v ograjo mostu in se prevrnil po nasipu iz m gljokov. Voznik in sopotnik sta bila laže telesno poškodovana.

## Trgovsko podjetje »SUHA KRAJINA«

V začetku letošnjega leta je bilo ustanovljeno samostojno trgovsko podjetje »Suha krajina« s sedežem na Dvoru. Podjetje je nastalo s spojitvijo trgovin »Grad« in »Slap« v Žužemberku, katerima se je priključila še bivša trgovina kmetijske zadruge Dvor. Z ustanovitvijo tega podjetja so dane možnosti za specializacijo trgovine z večjo izbiro blaga, sčasoma pa bodo dane možnosti za uveljavitev na licitacijah za kredit za potrebno opremo poslovalnic. Letos bo podjetje imelo predvidoma okoli 75 milijonov dinarjev prometa.

M. Senica

## SMRTNO NEVARNA MALOMARNOST

B. A., prolgovni delavec iz Radne vasi, je 16. januarja sam napeljal električno žico iz svoje hiše na cesto, ki jo je vzel za električno avtomobila zadel v ograjo mostu in se prevrnil po nasipu iz m gljokov. Voznik in sopotnik sta bila laže telesno poškodovana.

## Vzгляд

Tovarišica Ančka Kotarjeva, gospodinja na Veliki Loki, je pretekli teden izgubila v Novem mestu denarnico s približno 6.000 dinarji in z vsemi osebnimi dokumenti. Odlila je na postajo Ljudske mišice in prijavila izgubo, hkrati pa je vstopil z njo v urad tudi tovariš Franc Malasek, upokoj. kmetijske strokovnjak iz Novega mesta. Le-ta je vroči detuzernemu mlitčniku denarnico, ki jo je pravkar našel. Tovarišica, ki je opisala izgubljeno denarnico, je vse praprečna zahvalila poštenemu najditelju, ki je odklonil vsako nagrado.

Tovarišica Kotarjeva se zato javno zahvaljuje tovarišu Malasku za zgledno dejanje in vsakomur priporoča, naj v podobnih primerih stori prav tako!

## Sumljivi »Zlati stari časi...«

Temnilo se je in hladen mrak je legal na zemljo, ko sem šla po cesti skozi vas.

Pred malo večje hiše je stala družba ljudi ob luksuznem avtomobilu. Pristopila sem blizu in videla, da je v vas pripeljal avtomobil ObLo Sevnica. Pripeljali so namreč preden kino profesor in bodo sedaj in predvajali filme o kmetijstvu. Pridržišla sem se radovednežem, kajti takšne stvari me zanimajo. V sobi je bila že precejšnja gneča. Vsi so v navdušenju pričakovali začetka.

predvajali so filme, od katerih sta bila dva nema, eden pa očvočen. Prvi film je prikazoval, kako se pravilno sada sadno drevo in obrežuje, drugi smotno reje svinj na farmah ameriških posestnikov. Poslednji pa, kako pravilno pripravimo lesenjaki setev.

Nato se je razvila živahna razprava o hibridni koruzi, ki sta jo vodila predsednik zadruga in kmetijski tehnik. Bila sem skoro razočarana nad misljenjem kmetov, ki so v tej razpravi sodelovali. Kljub vsemu dokazovanju in pojasnjevanju se niso mogli odločiti. Zopet so znesli na dan svoje zastarele ideje o »zlatih starih časih«. Kar verjeti nisem mogla, kako malo mislijo nekateri kmetje. Če mu

## POSTENGST

19. januarja je pri prometni nezgodi, ko se je prevrnil avtobus v Zablju vasi pri Novem mestu, izgubila nekatera potnika denarnico z dokumenti in nekaj več kot 3000 din gotovine. Denarnico je našel Jože Lakner iz Rakovnika št. 3 in jo nedotaknjeno predal natakaj v območje Mestovljanske zadruge, ki jo oddala na postaji LM Novo mesto. Tako je lastnica dobila nazaj lastnino, nad katero je gotovo že obupala. Pošten najditelj zasluži javno priznanje!

# Iz sevniške Kopitarne

Na najdnem zasedanju je delavski svet uredil več pomembnih zadev. Najprej je pregledal rezultate opravljene letne inventure in sprejel sklepe, ki naj v bodoče izboljšajo gospodarjenje z imovino podjetja. Na ta račun so inventurne komisije dale več pripomb, ki jih je DS sprejel. O poročilu, da je v okraju ustanovljena vodna skopnost, so člani DS menili, da je članarina za to podjetje precej visoka glede na dejansko porabo vode v njihovem tehnološkem procesu.

V zvezi z določilom, da se mandati DS podaljšajo za eno leto, UO pa ne, so se pogovorili tudi o volitvah novega upravnega odbora, ki jih bodo izvedli na eni prihodnjih sej.

Na priporočila Okrajnega zavoda za plan so člani DS sklopili o družbenem planu za leto 1959, ki je bil za kopita najprej nekoliko višji. Ker pa se ni imajo strojne opreme, ki bi tako povišanje dovoljevala, so plan za to proizvodnjo začasno znižali, zvišati pa ga nameravajo tako, ko bo oprema prišla.

Naslednja točka je obravnavala rekonstrukcijo strojne parka za obrab kopit, ki obratuje že 72 let. Stroji so vs vrsto let postavljali v obratne prostore kar tako, vsa leta po osvojitvi pa se je na njih stalno povečala proizvodnja. Zaradi tega je prišlo do ozkih gri in vrste nerazmerij v proizvodnji, ki jih nameravajo s predvideno rekonstrukcijo odpraviti. V ta namen je DS sprejel sklep o uporabi 7 milijonov dinarjev lastnih sredstev za pogonske in obdelovalne

stroje. Ovira bo edino pravčasna dobava posebnih elektromotorjev, ki jih bo podjetje moralo posebej naročiti. Z rekonstrukcijo tega obrata bi se precej povečalo izkoriščanje delovnega časa in dosegljivi bi se znatni prihranki na pogonskih strojih in na stroških notranjega transporta.

Delavski svet je obravnaval nato še prošnje in vloge. Na koncu je sprejel sklep o razdelitvi premij v višini 175.000 dinarjev za izboljšanje in racionalizacije. Ta znesek je bil odobren na podlagi izračunov, da so premiranci podjetju prihranili letno nad 3.700.000 din. Vrednost premij predstavlja je okroglo 4 odstotke vrednosti prihranka. To je bila še druga taka rasprava v DS v tem podjetju. Rasprava je pokazala, da nekateri člani slabo razumejo načela nagrajevanja za izredne uspehe pri delu. Predložene izboljšave so vse že preizkušene v proizvodnji in praktični in so nekatere rešile dolgoletne probleme v proizvodnji. Mnenje, da bi taka vprašanja kazalo reševati moralno se hitreje, bi verjetno dalo še več vzpodbud za razmišljanje o možnosti izboljšav in racionalizacij. Kako donose o izboljšave za podjetje, najbolj nazorno kažejo omenjeni dve številkli.

VO PIRKOVIC:

# TISOČLETJA V ZRCALU KRKE

## Od bajke do zgodovine

Hlapcu Svenklju, ki je v štirih dneh pretekel za njim dve sto kilometrov poti, je plačal 40 krajcarjev. Dninar je imel tiste čase 3 krajcarje na dan, če je delal od sončnega vzhoda do zahoda. Konj je veljal 15 goldinarjev (goldinar je štel takrat 60 kr.) in več, na poti pa je potrošil človek samo zanj 8 do 14 krajcarjev, če je prenočeval v gostiščih.

Stroški dekanovega potovanja so se začeli z zajtrkom pri stolnem prostu v Ljubljani, kjer so popili za 33 kr. štiri bokale terana in bokal »sladkega«, menda vina iz breskev. Počivali in krepčali so se potem še pri Cahariji v Smarju, v Trebnjem pri Katrji, ki je imela dobro kuhinjo, in v Mirni peči. V Novem mestu je veljala večerja s pevci, miloščina beraškim franciskanom, prenočevanje in napitnine v kuhinji, kleti in hlevu, kar 3 gl. 20 kr. — skoraj cela krava. In v prošnji, kjer so bili gosti, najbrž niso vsega niti računali.

Gonjača počasnih pitanih svinj iz Sentjerneja v Ljubljano je potrošil zase in živali 1 gl. 32 kr. Dosti cenejši je bil seveda hlapec, ki je hitel v Ljubljano z zaklanimi pustnimi kopni.

Prav težka bremena, ki jih ni bilo mogoče spraviti na konja, je sprejemala na svoj privajeni, starodavni hrbet Krke. Leta 1629 pošlje šentjernejska gosposčina 880 desk v Krško in plača solavarjem na Krki 5 goldinarjev. Deske so morali spraviti po reki do izliva pri Čatežu in nato po deroči Savi navzgor do Krškega, najbrž z vrvmi, ki so jih vleklji voli po nalašč napravljeni stezi pa bregu reke. Leta 1663 kupi ista gosposčina v Novem mestu 5020 strešnih skodel po 16 krajcarjev za sto kosov. Listina pravi, da so »lju-

dem, ki so omenjene skodle potegnili iz vode«, plačali 16 kr. Kaj naj to pomeni zopet drugega? Kot da so skodle pripeljali po vodi s splevom.

### SPOPAD MEST Z GRADOMI

Svetovne trgovine in rastoče industrije v zadnjih stoletjih se polasčajo mesta, ne zemljiška gospoda. Grajski fevdalci so s svojimi številnimi mitnicami na vseh cestah in s prisvajanjem vsega kmečkega gospodarstva trgovino le neznošno dušili, s prisilnim priklopanjem tlačana na grudo (glebae adscriptus) pa tudi odtegovali rastoči obrti in industriji ceneno in zanesljivo delovno silo, ki jo mora tovarnar iskati spodetka zato je v tolpah delomrznih postopajev, odsluženih vojakov in izpuščenih tatov in razbojnikov. Zato postane meščanstvo smrteln sovražnik starega, okorelega tlačanskega družbenega reda; zato tudi prihaja na barikade proti fevdalcem prav meščan z revolucionarnimi gesli o svobodi in enakosti, s katerimi v krvavih vstajah podira stari svet. To je šlo toliko teže, ker se je s fevdalci zvezala v boju proti svobodomiselnemu meščanstvu tudi Cerkev, ki je bila sama najmočnejši zemljiški spod.

Z meščansko revolucijo, ki se konča pri nas leta 1848, ko so odpravili tlače, se je gospodarstvo sveta zopet čisto spremenilo. Rastjejo velike tovarne; odpirajo se široke in svobodne ceste. Ona skozi Dolenjsko, ki jo je v terezijanskih prosvetljenih časih sredi 18. stoletja zgradil Jožef Gabriel Bussetti na Karlovec, naj bi zares v prvi vrsti služila cesarski voj-

ski, ki je v Vojni krajini varovala Evropo proti Turkom; vendar je postala hitro naslednica velike rimske ceste in »komercialna«, kot se imenuje še do našega stoletja. Zlasti v napoleonskih časih so konvoji težkih »parizarjev« obnovili na njej trgovino med sultansko Azijo, ki se je že unesla, in evropskim Zahodom. Po tej dolgi medcelinski trgovski poti skozi Dolenjsko so dobivali celopariški empirski in bidermajerski modni saloni nelzogibna nojeva peresa iz Mezopotamije.

### VEČNO MLADA KRKA SANJA

Za naše domače gospodarstvo je bila nova trgovska cesta pomembna zlasti zato, ker je zvezala žltorodna panonska polja s čezmorskim kolonialnim pristaniščem v Trstu. Po njej je prihajalo banaško žito (ki je šlo deloma tudi po Savi in Ljubljani ter po Luisiani skozi Karlovec na Reko), tobak, konoplja, pepelica, volna, mast, slanina, cunjje, železo, les in madžarska in smederevska vina. Zlasti žito je bilo namenjeno v laško Benečijo, Lombardijo, Genovo, Livorno, francoski Marseille in špansko Malago, Barcelono, Cadix in Algeciras. Okoli leta 1830 je šlo skozi Sisek 6 do 700.000 mernikov panonskega žita na lačni Zahod.

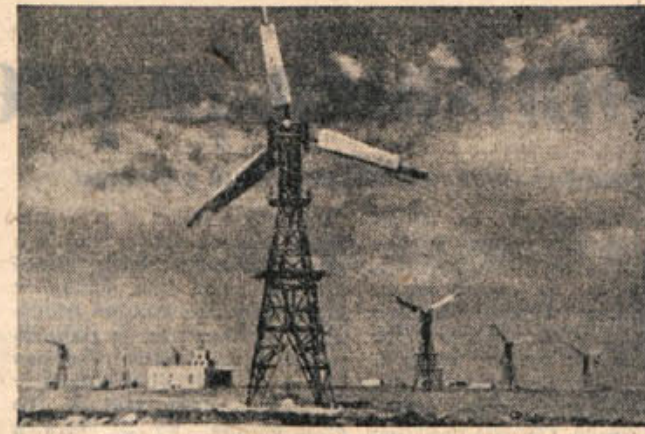
Naša dežela sama je pošiljala v Benetke železo, živo srebro, platno, kožuho in med za orientalsko zlato, srebro, bisere, dragulje, dišave, orožje, preproge, svilo in bombažno blago. Ni čudno, da pozna naš trgovec ves srednji in dolgo v novi vek

zato le laške mere, ki se šele v prvi polovici prejšnjega stoletja umaknejo dunajskim, italijanska orna, braccio in libra avstrijskemu vedru, vatlu in funtu.

Dolenjsko trgovsko cesto je zatrika, kakor je bilo že nedavno popisano, šele železnica in pognala dolenjske voznike v obup in bedo, kakršne niso poznala stoletja. Železnica je s pocenitvijo južnih vin hudo udarila tudi dolenjske pridelovalce cvička, ki ga je čez noč kupovala Ljubljana. Gorenjska in Koroška komaj še polovico tega, kar prej. Toda kakor prodor meščanstva in rast industrije, je bila tudi železnica napredek; le-ta pa ni v zgodovini nikoli sentimentalna če koga zdrobi pod svojimi neizprosniimi kolesi.

Mi sami smo priče novi družbeni in gospodarski revoluciji, ki ji je postalo meščansko gospodarstvo prav tako pretresno, kot je bilo tlačansko liberalnemu meščanstvu. Novo gospodarstvo ne prenaša več zamudnih ovinkov in strmih klancev starih komercialnih cest s patriarhalnimi krēmami, v katerih je dobival voznik okrepčilo in pripravo svojim težkim parizarjem, večših pa tudi prešerno zakvartal voz s tovorom, konji in bičem. Zato je čas izterjal tudi v dolini Krke rojstvo tretje mednarodne ceste v zgodovini, avtomobilske, ki si jo delijo hitri kupčijski tovari, divjajoči turist in nestrpni popotnik našega časa.

Na bregovih naše Krke se je zopet izmenjala scena velike drame zgodovine; samo temnozeleno Krka se od argonavtskih, ilirskih in keltskih časov ni spremenila. Večno mlada in večno lepa, je tiha in zamišljena, kakor da sentimentalno sanja o tisočletjih, ki so se ogledovala v njenem zrcalu.



Mlini na veter? Ne, temveč električna centrala v kazakstanski vasi Nova Išimka (SZ). Dvanaest vetrnjača poganja ustrezne turbine in agregate — pravilo, da ima vas vedno dovolj elektrike zase in za vso sosesčino

## OKROGLE

### AVSTRVSKA RESNICA

»Veš, pravi lovec prijatelju, večeraj sem vložil prošnjo za dvoosbno stanovanje, danes sem pa že dobil odločbo za — trisobno.«

### IJENA IDEJA

»Sploh se razumem, kako je Tinče prišel na idejo, da tebe oprosti, ideja je bila moja.«

### OTROŠKA

»Mamica, ali misijonarji gredo v nebesa?«  
»Seveda, hčerka.«

»Kaj pa levi?«  
»Levi seveda ne.«  
»Mamica, kam pa pridejo misijonarji, ki so jih požrl levi?«

### NAROBE RAZUMELA

Prometni miličnik ustavi s piščalko človeka, v kateri sedi mična damica.  
»Mislim, da veste, zakaj sem vas ustavil,« A pravi.  
»Oh, lepo od vas,« odgovori dama, na žalost pa imam že z nekim drugim domenjen sestaneči!

### ZDRAVILO

»Ljuba ženica,« veselo pozdravi mož, ko pride domov, »sedaj ne boš več imela glavobola zaradi stanovanja; kupil sem četrtilne kile kofepirinov!«



Ce sreča bo mila, bom sodček dobil; prijatelj le pridi, ne bom ga sam spill! Ej, v takemle cvičku so lepe reči, saj je izzorel sred Gadje peči. Po grlu drsela bo kapljica čista na zdravje in hvalo »Dolenjskega lista«!

... vendar, letos je stvar drugačna: naročnikov je toliko, da smo jim s pomočjo naših znanih podjetij pripravili kar 4 sodčke »kapljice čiste«: Za naše veliko letoletno nagradno zrebanje so prispevala povsod po Sloveniji cenjena podjetja najboljša, kar imajo v kleteh — tistega »od zida«:

- Izvozno trgovsko podjetje VINO BREŽICE — SODČEK NAJBOLJŠEGA BELEGA SORTNEGA VINA
- Vinarska zadruga Kostanjevica na Krki — SODČEK ODLIČNEGA DOLENJSKEGA CVIČKA
- Zadružno trg. podjetje »VINARSKA« BREZINA — SODČEK SLADKEGA BIZELJČANA
- Kmetijska zadruga Bizeljsko — SODČEK PRISTNEGA BIZELJČANA

Zato ne pozabimo: poravnana naročnina — jamstvo za udeležbo na letošnjem velikem novoletnem nagradnem zrebanju Dolenjskega lista, v katerem bodo sodelovali vsi stari in novi naročniki!

# Pismo brigadirju

### DRAGI STEVO!

Sedim ob oknu in nemo gledam snežinke, ki jih veter v vrtincu spreminja do tal, zemlja pa je komaj pokrita z belim prtom. Čutim, da ni prav, ko tako lenarim. Prijel sem za pero, da bi pisal prijatelju z avtomobilske ceste...

Ko sva si ob slovesu stisnila roke, sem obljubil, da mu bom vsekar pisal, obliube pa do danes nisem izpolnil.

Ne zameri mi dragi Stevo!

Saj veš, da sem bil vedno zadnji, kadar je bilo treba pisati pismo. Zdaj pa je še nekaj: odkar si odšel, mi je globoko v srcu ostalo nekaj bolečega, veš, nekaj, kar me vselej, kadar se spomnim nate, znova zaskeli. Ta bolelost pa ni podobna tistim, ki človeka potarejo in spravijo v otočnost, pač pa ga navdajajo s pogumom in z novimi močmi. Ne vem, morda to ni res, toda rad bi, da bi bilo...

Tudi zdaj je boljše, da sem pospravil pisanje, si oblekel sukno in odšel na vlak. Vse tiste štiri kilometre od postaje, kjer sva šla tolikokrat skupaj, sem mislil na tisoče prijetnih skrbi in težav, ki sva jih včasih skupaj z veseljem premagovala. Tu sem, kjer je bilo naše prijazno naselje. — Okrog so še iste stare hiše in pozdi, ki je bil takrat tako zelen... Da, prav tu, na tem mestu je bila moja postelja, tu poleg pa si spal ti, Stevo — komandant našega naselja. Tu je bila miza in na njej polno gramofonskih posel! Tamle v kotu najme sobe, je stala kitara... na oni strani je bila ku-

hinja, odkoder je vselej, ko so se mladi graditelji vračali z dela, tako prijetno dišalo...

Ob večerih, predno sva zaspa, si mi rad pripovedoval o sebi. O, to niso bile majhne reči! Kadar zdaj pomislim na tvoja otroška leta, o katerih si mi pripovedoval, se spominjam, da sem tedaj vselej območnik. Ne bom pozabil noči, v kateri si mi govoril, kako so ti 12-letnemu, ustaš pred očmi umorili starše in brate, in

kako si se skrli, da si ostal pri življenju. Ne vem, kako si mogel, droben deček, varovati tako veliko čredo ovac po bosenskih planinah in skrbeti še za mlajšo sestro — gospodar pa te je tako zelo izkoristal. Moja mladost je bila stokrat srečnejša od tvoje, pa nisem imel poguma, da bi bil do danes še končan univerzo, kot si to storil ti. Koliko moči in volje je v tebi, kljub vsemu, kar si preživel. Razmišljam ker ne

znam ničesar drugega kot razmišljati... Zdi se mi, da sem ob tistih večerih skozi temo videl tvoje vlažne oči. Potem dolgo nisem mogel zaspati... Tudi ti nisi spal, vendar ti nisem mogel reči nisi ene same besede...

Bal sem se smotiti velikostje tistega molka...

Jutri je prineslo novo življenje v tvoje oči. Odkar sem te spoznal, sem te, ne zameri mi tega, silno občudoval, in mislim, da sem imel prav! Tudi takrat, ko si stal nasmejan sredi množice razigranih, vedrih graditeljev, sem se nehote spomnil tvoje prve mladosti in vsega, kar si mi pripovedoval ob večerih, ko je na dvorišču pred našim utihnila posem in je od »brigadirske vatre« ostala le še ženavica.

Stevo, zdaj sem spet tu. Sam stojim ob drevesu, v katerem, se spominjaš, sva nekoč skupaj merila z značno puško. Veš ničesar ni ostalo več od tistega našega naselja in nekako težko mi je, ko gledam to puščobo okrog sebe... Večer neusmiljeno podi vame snežinke, ki postajajo vse gostejše in se mi bodoče lepijo na obraz. Pa to me zdaj, ko mislim nate, ne moti. Vrnil se bom domov in morda ti bom zdaj še teže napisal pismo. Preveč spominov se je predramilo v meni, in preveliki so, da bi mogel pisati o njih.

Ne zameri... Saj veš, da skupaj s teboj mislim na tisto cesto, kjer si pustil kosček svoje drage, lepše mladosti.

Tvoj MIRKO



### Velikost stanovanjskih prostorov

Stanovanjski prostori morajo imeti vsaj take površine: dnevna soba 16 m², spalnica 14 m², kuhinja 8 m². Tako je ugotovil luksemburški inštitut za gradnjo stanovanj. Prostori, ki so manjši, motijo duševno razpoloženje prebivalcev, zatirajo strokovnjaki psiholog.

### Tudi rakete posnemajo naravo

Narava nam je res velika učiteljica v vsem. Že pred milijoni let je »izdelala« tudi prvi reaktivni (raketni) motor. To je morska sipa, ki sesa vase vođe skozi ozko cev na boku, nato pa jo z veliko silo brcne iz sebe in se tako giblje napre! Torej na leti osnovni kakor raketa, ozroma raketno letalo. Umetne rakete naprave pa so prvi znašli Kitajci in Egipčani že kakih 3000 let pred našim štejem.



Dobro šolo ima trimesečni osileček v cirkusu v Shreveportu (USA), ki med predstavo sede na stol, njegov trener Hugh Kennedy pa se ga loteva kot frizer

## Ivan Tavčar Otok in Struga

»Egon!« je vzdiknila srdito. Ali kakor blisk je bil pri nji. Ze jo je bil objel in ze je hotel poljubiti njeno lice — kar mu je nekdo poljubilo roko na ramo. Plašno je odskočil od dekleta ter se ježno obrnil po človeku, ki ga je zasačil v tako čudnem položaju. Ta človek je bil baron Konstantin iz Struge! Kontesi je šinila kri v obraz, da ni vedela, kaj bi počela. Grof Egon pa si je pomagal s sarkazmom.  
»Kdo je ta mladi mož, Serafina?« je vprašal impertinentno.  
»Gotovo kak učitelj iz obližja?« Barona pa se ni razlogotil.  
»Čemu učitelj?« je odgovoril mrzlo. »Da človek ve, kako se mu je vesti slabotni ženski nasprotni, ni treba, da je ravno učitelj! Kontesa, v dohu se zbira družba, morda dovolite, da vas spremlim tja? Videti je, da mladi ta gospod ni varen spremljevalec mlademu dekletu!«  
»Gospod!« se je raztogotil grof Egon. »Gospod, kdo vam daje pravico govoriti z menoj na tak način! Viz sem Egon grof...« Imenoval je plemenito svoje ime.  
»In jaz sem Konstantin, baron iz Struge. Sedaj, ko sva se seznanila, pa menim, da je čas, da se ločiva. Kontesa!«  
»Odpravil se je po poti navzdol. Rdeča kakor roža je stala pri strani. A ko je storil prvi korak, je bila takoj tik njega. Govoriti ni mogla in bala se ga je tudi. Ali...«

Imel je zavest, da je srdito razžaljen, tako razžaljen, da se mora preliti nekaj krvi. »Dobro, da prihajate,« je rekel ježno, ugledavši barona. »Pričakoval sem, da se povrnete! Ker to veste sami, da stvar ni tako končana! Razžaliti ste me na moji časti in sedaj je nama odprta le ena pot. Upam, da veste, kaj hočem, gospod baron!« Mirno je odgovoril baron: »Vi hočete imeti svoj roman! Ali povedati vam moram, grof, da na moji strani ni nobenega vzroka, da bi vam storilo veselje!« Sedel je na hrastov parobek tik steze ter nadaljeval: »To se vam bo čudno dozdevalo! Vi ste brez dvombe iz stare rodovine, in tisto dobro, katero si je zaslužil morda prvi vaših prednikov, uživati vi še sedaj. To dobro so uživali že tudi vsi vaši predniki, tako da je sedaj že izrabljeno na stotero načinov. Vidite, na plemenitvo jaz ne dam ničesar in kot zdravniku mi je znano, da se po plemenitih žilah pretaka ravno tista kri kakor po žilah beračevih. Morda še slabejša! Da je bil moj oče baron, ni moja krivda. Ali zavoljo tega nimam vzroka, da bi šel z vami na dvoboje. Kot zdravnik tudi vem, kako draga mašinerija je to, kar imenujemo človeško telo in koliko inteligence je morala napeti priroda, ko je pognala plemenito to rastlino! In kaj sem vam napravil takega? Tu napadate dekleta kakor kmet svoj ljubo to jo pred vsem svetom hočete poljubiti, kakor se poljubuje pastirica na paši! A sedaj pravite: moja čast je žaljena! Čast! Ako je vaša čast privezana na tako malenkost, potem je kakor kaplja na listu in vsaka sapica jo mora tresti. Jaz imam boljše pojme o svoji časti in vaša prijatelja bosta trgala brez uspeha podplate, če se hočeta potruditi v raztrgano mojo baronijo! Dobro jutro, gospod grof! Tam gori je padel umazan kmet z drevesa in si zlomil roko. Sedaj so me poklicali, da mu jo uravnam. Mudi se mi torej! Zbogom!« Vstal je ter urno odšel. Grof pa je strmeč gledal za njim. Tako hitro je govoril, da mu ni mogel seči v besedo. In to, kar je govoril, je bilo tako čudno, tako silovito, da je Egonu pretreslo vse možgane. Sklenil je roke ter dejal: »Moj Bog — in to je baron!« Glasno se je zasmeljal: »Kakor psa ga premlatim, kjer ga prvi zalezem! Kakor psa!«

Drugi dan po lovu, popoldne, so sedeli baron Bontoux, viteza Trda, oče in sin, ter grof Egon v senci pod košatim kostanjem. Ženstvo z blaznim baronom Nebelbergom je bilo šlo na posete v strmolški grad k ondotnjemu grofu. Lindenholz pa je risal v gozdu.



Sreballi so črno kavo in pušili druge cigarete, da se je dima aromatični duh razširil po senci.  
»Prijatelji,« je izpregovoril baron Bontoux, »prijatelji, dragi mi prijatelji, ali ne čutite ničesar?«  
»Kaj naj bi čutili,« je odgovoril grof Egon, »če ne ovrzem resnice, da si ti silno dolgočasen človek, moj dragi!«  
»Vidiš, duša,« je dejal dobrovoljno, »ti si ta čas, odkar sva tukaj, napravil že toliko vodnih dovtipov, da bi ta reka preplula otok in grad, če jih izpustiš vanjo. Ali vendar prijatelji, ali ničesar ne čutite?« Zaspalo je pogledal po vrsti vse.